

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
SANAYİ, TİCARET, ENERJİ,
TABİİ KAYNAKLAR, BİLGİ VE
TEKNOLOJİ KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı

8 Temmuz 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız'ın, katılımcılara hoş geldiniz dediğine ve sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye'de mevcut durum ve Türkiye için öneriler kapsamında ülkemizdeki sürece ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek'in, sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye'de mevcut durum ile Türkiye için öneriler hakkında sunumu

2.- Dr. Travis Taylor'ın, video konferans sistemiyle, kamu sektörünün alımlarının uzun vadede kalkınmayı tetiklemesi ve Amerikan bakışı hakkında sunumu

3.- Prof. Dr. Hans Wissema'nın, video konferans sistemiyle, satın alımlarda şirket çalışmaları hakkında sunumu

4.- Dr. Piergiuseppe Fortunato'nun video konferans sistemiyle, kamu alımlarında sanayi politikalarının önemi hakkında sunumu

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŐMELELER

1.- OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek, Dr. Travis Taylor; Prof. Dr. Hans Wissema, Dr. Piergiuseppe Fortunato tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler

5'inci Toplantı
8 Temmuz 2021 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu saat 11.11'de açıldı.

Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız, katılımcılara hoş geldiniz dediğine ve sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye'de mevcut durum ve Türkiye için öneriler kapsamında ülkemizdeki sürece ilişkin açıklama yaptı.

OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek tarafından, sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye'de mevcut durum ile Türkiye için öneriler,

Amerika Christopher Newport Üniversitesinden Dr. Travis Taylor tarafından, video konferans sistemiyle, kamu sektörünün alımlarının uzun vadede kalkınmayı tetiklemesi ve Amerikan bakışı,

OSTİM Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Hans Wissema tarafından, video konferans sistemiyle, satın alımlarda şirket çalışmaları,

İsviçre UNCTAD'tan Dr. Piergiuseppe Fortunato tarafından, video konferans sistemiyle, kamu alımlarında sanayi politikalarının önemi,

Hakkında sunum yapıldı.

OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek, Dr. Travis Taylor, Prof. Dr. Hans Wissema, Dr. Piergiuseppe Fortunato tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 14.05'te toplantıya son verildi.

8 Temmuz 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.11

BAŞKAN: Ziya ALTUNYALDIZ (Konya)

BAŞKAN VEKİLİ: Fahri ÇAKIR (Düzce)

SÖZCÜ: Ahmet ÇOLAKOĞLU (Zonguldak)

KÂTİP: İffet POLAT (İstanbul)

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Çok Değerli Komisyon üyelerimiz, OSTİM Teknik Üniversitesinin Kıymetli Rektörü, OSTİM Teknik Üniversitesinin Mütevelli Heyet Başkanı, aynı zamanda OSTİM Organize Saniye Bölge Başkanı, değerli akademisyenler, kıymetli çalışanlar, değerli arkadaşlar; Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzun 27’nci Dönem 13’üncü toplantısını açıyorum.(*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Ziya Altunyaldız’ın, katılımcılara hoş geldiniz dediğine ve sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye’de mevcut durum ve Türkiye için öneriler kapsamında ülkemizdeki sürece ilişkin açıklaması

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Gündemimizde “Sanayi Politikaları ve Kamu Satın Alımları, Dünyada ve Türkiye’de Mevcut Durum ve Türkiye İçin Öneriler” başlıklı sunumumuz var. Şimdi, Komisyonumuzun ve bu anlamdaki ülkemizin sürecini değerlendirmek üzere ben kısa bir giriş yapacağım, daha sonra değerli hocalarıma ve Rektörümüze sözü bırakacağım. Bu vesileyle OSTİM OSB Başkanı ve Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanımız Orhan Aydın, Rektörümüz Profesör Doktor Sayın Murat Yülek ve OSTİM Teknik Üniversitesinin akademisyenleri, çalışanları hepimizi, tüm Komisyon üyelerimizi saygıyla sevgiyle, muhabbetle selamlıyor; Komisyonumuza hoş geldiniz diyoruz.

Değerli arkadaşlar, 18’inci ve 19’uncu yüzyılları etkisi altına alan Avrupa’daki yeni buluşlar, buhar gücünün üretimde kullanılmasıyla beraber makineleşmenin hızla yayılmasını sağlamıştı. 20’nci yüzyılın gösterdiği buhar gücü, yanına çok kısa sürede elektrik gücünü de alarak üretim süreçlerinin hızlanmasını ve daha seri bir hâle gelmesini sağladı ve bu dönemde dünya yeni kurum ve kuramlarla tanıştı. Sanayi evrim geçirmeye hiç ara vermedi, 1’inci ile 2’nci dönem arasındaki süreden çok daha kısa bir süre içerisinde elektronik ve bilgi teknolojileri, üretim süreçlerine dâhil oldu. 20’nci yüzyılın hemen başında seri üretimle tanışan dünya, bu yüzyıl henüz bitmeden “otomasyon” ve “bilgi teknoloji” kavramlarına da merhaba dedi. 20’nci yüzyıl bitip 21’inci yüzyıla geçerken sanayinin evrimi olarak nitelendirdiğimiz süreç giderek hızlandı ve sırasıyla bireylerin, firmaların, sektörlerin ve ülkelerin rekabet vizyonlarında köklü değişiklikler getirdi. Bu köklü değişikliğin adı, pek çok olayın yanında sanayi 4.0’dı. Siber fiziksel sistemler ve dinamik veri işleme yöntemleri üretim süreçlerinin daha hızlı ve aynı zamanda daha etkin hâle gelmesini sağladı. Bütün bunlara hızla gelişen ve geçtikçe dünyamızı aynı hızda dönüştüren teknolojik gelişmeler eklenince oyunun kuralları aslında yeniden ve baştan yazıldı. Artık bu dönem üretimde verimlilik dönemiymiş, artık bu dönem sanayinin büyümeye büyük katkı sağladığı dönemdi, bu dönem teknolojinin tüm nimetlerinin hayatımızın her alanına entegre olduğu dönemdi.

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Hepimizin bildiği küresel çalışmalar var, bunlardan bir tanesi de diyor ki: 2020 yılında dünyanın değerli 10 firmasından 6'sı teknoloji firması. Ülke olarak biz de elbette bu hızlı dönüşüme ayak uydurmak için elimizden geleni yaptık, yapmaya devam ediyoruz. Öyle ki nitelikli eğitimin anahtarı AR-GE harcamalarımızın millî gelirimize oranı 2002 yılında 0,51 iken bu oran 2009 yılı sonu itibarıyla 1,06'ya kadar yükseldi yani 2 katından fazla yükseldi. Söz konusu dönemde, özellikle millî gelire oranladığımız için AR-GE harcamaları –millî gelir bu dönemde çok ciddi anlamda arttığı için- 1,8 milyar TL'den 46 milyar TL'ye çıktı. Başarıyla yürütülen millî teknoloji ve sanayi hamlesiyle birlikte artık nitelikli üretim, gelişmiş beşeri sermaye ve beceri setimizdeki dönüşümü hızlandırmayı, karşımıza çıkan fırsatları avantaja çevirmeyi hedefliyoruz. Türkiye artık sanayinin her kolunda yenilikçi girişimlere ev sahipliği yapıyor. Bu topraklarda yetişen araştırmacıların, akademisyenlerin, mühendislerin ve girişimcilerin alın ve akıl terlerini dökerek sundukları ürünler savunma sanayisinden sağlık sektörlerine, enerjiden ulaşıma birçok alanda rakiplerimize kıyasla fark ortaya koymamıza, ülkemize katma değer sağlamamıza vesile oldu.

Kıymetli katılımcılar, Değerli Komisyon üyelerimiz; özellikle inovatif ve katma değerli alanlarda doğru yönetilen ve yönlendirilen kamu alımları ise -ki bugünkü sunumumuzun konusu- giderek çetinleşen rekabet ortamında ülkelerin rakiplerine göre bir adım öne geçmesini sağladı. Kamu satın alma politikalarını etkin tasarlanarak uygulamaya geçirmesiyle birlikte ülkeler rekabet güçlerini artırdı, daha yüksek ve sürdürülebilir bir büyüme oranına sahip olurken aynı zamanda kalkınmanın da anahtarı olan nitelikli büyümenin de kapılarını açtı bir anlamda. Artık ulusal politikaların yeni ve inovatif bir rekabet anlayışı içerisinde şekillendiği bir dönemin içinden geçiyoruz. Kamu satın alma politikalarımızın ülkemizin teknoloji, bilim ve katma değerli sanayi alanlarındaki potansiyelini geliştirmeye odaklanması bu anlamda büyük önem arz ediyor. Nitekim, ulusal politika metinlerimizde de bu alandaki hedeflerimizi ve bu hedeflere ulaştıracak yol haritalarımızı çok net bir şekilde ortaya koyduk.

İşte, bütün bu çalışmalar sonucunda 2021 yılının ilk çeyreği itibarıyla yüzde 7 oranında gerçekleşen büyümemize 2,5 puanla en büyük katkıyı sağlayan sanayi alanında güçlü büyümemizin Parlamento, sanayi, akademi ve iş dünyası iş birliğiyle daha da güçleneceğine inanıyorum. Aynı zamanda ekonomimizin lokomotifini olan ihracatımızda haziran ayında tarihimizin en yüksek değerlerine ulaşmanın da mutluluğunu yaşıyoruz. İhracatçılarımızın gücüyle birlikte dış ticarete salgından toparlanma sürecini en hızlı gerçekleştiren ülkelerden biri olduk malumunuz. Salgının derin etkilerine rağmen hızla toparlanan performansımızın sonucu olarak aylık ihracatımız haziran ayında 19,8 milyar dolarla cumhuriyet tarihimizin en yüksek aylık ihracat rakamına ulaştı. 2021 yılının ilk altı ayında ihracatımız 105 milyar dolara yükselirken haziran ayı itibarıyla ulaştığımız değerler hem aylık hem çeyreklik hem de altı aylık bazda cumhuriyet tarihinin en yüksek ihracat rakamı değerleriydi. İşte, bütün bu çalışmaların içerisinde bugünkü konumuzu da doğrudan ilgilendiren imalat sanayisi ürünlerinin toplam ihracatımızdaki payının yüzde 94,1 olduğu bu önemli gelişmeler, sanayi alanındaki gelişmelerimiz de önümüzdeki dönemde güçlenerek devam edeceğinin bir göstergesi oldu.

Ayrıca değerli arkadaşlar, bu noktada, sektörün ve dolayısıyla da ekonomimizin teknolojik dönüşümünü, ülkemizin büyümesini ve kalkınmasını hızlandıracağına inandığımız, demin de ifade ettiğim, kamu satın alımları alanında değerli hocamız, Rektörümüz, Profesör Doktor Murat Yülek Hocamızı ve beraberindeki heyetinin sunumunun çok kıymetli ve ufuk açıcı olacağına yürekten inanıyorum. Sadece gelişmekte olan değil, aynı zamanda, gelişmiş ülkelerde de büyümenin ve kalkınmanın katalizörü olarak tanımlayabileceğimiz kamu satın alımlarının sanayideki yeri ve önemi

konusunda farklı ülke örnekleri ışığında siz değerli Komisyon üyelerimizin görüş ve önerileriyle birlikte, ülkemizin rekabetçiliği ile güçlü ve sürdürülebilir büyümesi için katkıda bulunacağına yürekten inanıyorum.

Bu vesileyle, hocamıza, Mütevelli Heyeti Başkanımıza ve diğer arkadaşlarımıza hoş geldiniz diyor, sunumu gerçekleştirmek üzere sözü Sayın Yülek'e bırakıyorum.

Buyurun Hocam.

III.- SUNUMLAR

1.- OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek'in, sanayi politikaları ve kamu satın alımları, dünyada ve Türkiye'de mevcut durum ile Türkiye için öneriler hakkında sunumu

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Değerli Başkanım, değerli üyeler; Türkiye Büyük Millet Meclisinin, yüce Meclisimizin güzide çatısı altında Sanayi, Ticareti, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu yani bizim gibi teknik bir üniversite için en önemli Komisyon olan değerli Komisyonunuzda size bir sunum yapma imkânı verdiğiniz için çok teşekkür ediyoruz.

Ülkemizin kalkınmasında, sizin de biraz evvel söylediğiniz gibi, sanayi politikalarının önemi çok çok yüksek fakat sanayi politikası dediğimiz zaman bunun ne olduğunu, altında neler olduğunu, bunun bizi nasıl kalkındıracağını daha pratik açıdan konuşmamız lazım. Bugün size yapacağımız sunumun en önemli unsuru şu: Bu “sanayi politikaları” denilen, biraz da esrarengiz gözükken, dünyanın her ülkesinde yapıldığı, uygulandığı iddia edilen ama bir türlü başarıya ulaşamayan, maalesef, ülkemizde de aynı durumun olduğu bu politikaların en önemli araçları, devlet açısından, kamu satın alma politikalarıdır. Bugün size yapmaya çalışacağımız sunumun ana noktası, bundan sonra bu kamu satın alma gücünün, devletin bu önemli gücünün Türkiye'nin sanayileşmesi, güçlenmesi, yükselmesi için daha etkin kullanılabilmesini sağlayacak şekilde siz değerli üyelerimizin, milletvekillerimizin bizim gördüğümüz pencereden olayları görmeyi sağlayabilmek. Yani biz nereden bakıyoruz –biraz daha akademik bakıyoruz belki ama- nasıl bakıyoruz, bu politikalar ülkemizi nasıl yükseltir; bunlar üzerinde biraz durmak istiyoruz.

Önce Atatürk'ün şu sözleriyle başlayalım: Biliyorsunuz, biz bundan yaklaşık yüz sene evvel bir Kurtuluş Savaşı verdik, bu Kurtuluş Savaşı'nın sonunda bugün hür, özgür insanlar olarak, vatandaşlar olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinde yaşıyoruz. Eğer o savaş biz kazanmamış olsaydık bugün çok farklı bir durumda olacaktık, dolayısıyla bu sözlere bir bakalım. Diyor ki Atatürk: “Siyasi, askerî zaferler ne kadar büyük olursa olsun ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kazanılacak başarılar yaşayamaz ve sürekli olamaz.” Atatürk bir askerdi, savaşımı cephede vermişti bizim dedelerimizle birlikte, arkasından, Kurtuluş Savaşı'nı kazandık, kazandıktan sonra böyle bir söz söylemiş, bence çok değerli bir söz. Yani biz savaş kazandık ama acaba bağımsızlığımızı kazanabildik mi veya bağımsızlığımızı kazanmamız için ne yapmamız lazım? Cevap, demiş ki: “Ekonomik zaferleri de kazanmadıkça biz Kurtuluş Savaşı'nı kazanmış ve bağımsız olmuş sayılamayız. İstiklalin tamamiyeti ancak istiklalimaliyle -yani bunu ekonomik bağımsızlık diye okuyalım veya teknolojik bağımsızlık, sınai bağımsızlık diye okuyalım- mümkündür.” Yani “Tam bağımsızlık ancak ekonomik bağımsızlıkla, teknolojik bağımsızlıkla ve sınai bağımsızlıkla kazanılır.” demiş. Bence son yüz senede önemini, değerini kaybetmemiş bir söz, bugünkü sunumumuzun, esasında, temel noktası da bu. Bugün size yapacağımız sunumda üniversitemizden, bir kısmı yurt dışından katılmak üzere bazı hocalarımız şu anda burada, vakit kaybetmemek için teker teker şey yapmıyoruz ama üniversitemizde bir Sanayi Politikaları ve Kalkınma Merkezimiz var, bu merkezde bu çalışmalarını yürütmeye çalışıyoruz ve hem yurt içi hem yurt dışı, bu tür platformlarda sadece Türkiye için değil, gelişmekte olan ülkeler için

de bu fikirleri anlatmaya çalışıyoruz. Bu sunumu hazırlarken -daha evvel çeşitli yerlerde yapılan bazı sunumların biraz evrimleşmiş şekli- çeşitli eserlerden yararlandık, intihal olmasın, dolayısıyla bunlardan da bahsetmiş olalım.

Müsaadenizle başlayabilir miyim sunumuma? Şimdi, önce, kısaca “sanayi politikaları” nedir, bunun tanımına bir bakalım. Çok basit; ekonominin üretim yapısının katma değerli sanayi sektörleri lehine değişmesini hedefleyen politikalardır yani ekonominin geneldeki katma değer seviyesini yükseltmeye çalışır. Katma değer nedir matematiksel veya iktisadi olarak? Bizim gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) dediğimiz, 80 milyona böldüğümüz zaman “kişi başına gelir” diye hesapladığımız, şu anda 8-9 bin dolarlarda olan, “GSYH” dediğimiz gösterge istatistiksel olarak bir ülkede üretilen toplam katma değere eşit. Dolayısıyla, ülkedeki katma değer sektörel olarak artarsa, yükselirse kişi başına gelir de yükseliyor. Sanayi politikaları demek, ekonominin katma değer seviyesini yükseltmek demek. Kaliteli sanayileşmeyi hızlandırıcı, yönlendirici politikalar, sanayi politikaları. Burada “kaliteli” lafına dikkat etmek lazım yani her sanayileşme, kaliteli sanayileşme değil; her fabrikalaşma, katma değerli fabrikalaşma, sanayileşme değil. Afrika’da öyle ülkeler var ki kilometrekareye Türkiye’den daha fazla fabrika düşüyor ama orada katma değer Türkiye’den de az. Dolayısıyla, kaliteli sanayileşme, para kazandıran, yükselten sanayileşmeye ihtiyacımız var. Peki, bunu nasıl yapacağız? İmalat sanayisi her şeyden önce, bir İngiliz hocamız var, -toprağı bol olsun- Kaldor isimli, onun söylediği bir laf bu “Sanayi, kalıcı büyümenin motorudur.” Bu bir, sanayi olmadan kalkınma olmuyor. Dünyada hangi örneğe baksak -istisnasız olarak- kalkınma varsa ancak sanayileşmeyle olmuş, bunun hiçbir şekilde istisnası yok, bunu not almamız lazım. Sanayileşme olmadan kalkınma olmuyor. Şimdi diyebilirsiniz ki “Çok zengin ülkeler var, Suudi Arabistan, Venezuela gibi, petrolü var.” Onları kenarda bırakıyoruz çünkü o Allah vergisi bir şey. Açıkçası, biraz da halkı, milleti tembelleştiriyor bu tip petrol, doğal gaz gibi kaynaklar. Bunları bir tarafa bırakırsak dünyadaki toplam 200 ülkenin ancak bizim tanımlarımıza göre, mikyaslarımıza göre, ölçümlerimize göre 200 ülkenin sadece yüzde 10’u kalkınmış durumda. Bunu istediğiniz gibi gösterebilirsiniz, kişi başına gelirleri alt alta yazalım veya diğer kalkınmışlık göstergelerine bakalım, tabii kaynak zengini olmayan kaç ülkenin kişi başına geliri 30-40 bin doların üzerinde? İşte bu, dünyada zenginleşmiş yüzde 10 ülkenin tamamı sanayileşmiş ülkeler, doğal kaynak zenginlerini bir tarafa bırakıyorum. Eğer İsviçre bugün kalkınmışsa, Japonya, Kore vesaire kalkınmış ülkeler yani zengin ülkeler arasına girdiyse bunların hepsi -istisnasız olarak- sanayileşme, daha doğrusu, kaliteli sanayileşme sayesinde bu hâle gelmişler.

Dördüncü nokta: Sanayileşme tarihte hiçbir zaman, Birinci Endüstri Devrimi’nden beri hiçbir zaman tesadüfi olmamış. Yani bir gün ağacın altında Newton yatarken kafasına elma düşüyor ve diyor ki “Buradan yer çekimi kanunu çıkar.” Böyle bir şey gerçek dünyada yok. Sanayileşmiş, zengin olmuş hiçbir ülke tesadüfi olarak zenginleşmemiş. Birinci Sanayi Devrimi’ni yaşayan İngiltere, bugün bizim sanayi politikası dediğimiz politikalara daha “sanayi” kelimesi yokken İngiliz dilinde, 13’üncü yüzyılda başlamışlar sanayileşmeye. Bunların detayları “Ulusların Yükselişi” isimli bir kitap var, orada var. Yani “sanayi” kelimesi çıkmadan sanayi politikalarını uygulayan bir ülke 18’inci yüzyılda sanayileşmeyi başarmış ve arkasından da diğer ülkeler.

Dolayısıyla, sanayileşme kendiliğinden tesadüfi olmuyor; nasıl oluyor? Sanayi politikaları... Birilerinin bir şeyler yapması lazım; tabii, o birilerinin başında da devlet geliyor. Devlet bir şeyler yapacak ki tesadüfi olmayan bir süreç tetiklensin, ülke yükselsin, zenginleşsin falan. Peki, bu “sanayi politikaları” dediğimiz şeyler nedir? Türkiye’de de dünyanın her yerinde de ülkeler, baktığımız zaman resmî veya gayiresmî olarak “Sanayi politikaları uyguluyoruz.” diyorlar. Dünyada “Sanayi politikası uygulamıyoruz.” diyen bir tane ülke yok, çok enteresan ama bunların bazıları başarılı olmuş, bazıları

olamamış. İşte bu “sanayi politikaları” dediğimiz değişik aletlerin en başında devletin en önemli mali gücü olan -bu, bir güç- kamu satın alma politikaları geliyor; kamu satın alma politikaları da bugün sizlere sunmak istediğimiz konu zaten.

Sanayi politikaları... Burada sadece bir konsept var: Kalkınma politikası yeteneği veya “state capacity” dedikleri, bu güzel bir literatür. Her devlet bir şeyler yapmaya çalışıyor ama bazıları başarılı oluyor, bazıları başarılı olamıyor. “Neden?” diye sorulduğu zaman, o devletin yetenekleri, devlet... Hani, bir şirket alıyoruz; başarılı şirketler var, başarısız şirketler var; devletlerde de başarılı devletler var, başarısız devletler var. “Başarılı devlet” ne demek? Koyduğu hedefe ulaşabilen devletlere başarılı devlet diyoruz, bu kadar basit; ulaşamıyorsa da başarılı olamıyor, aynı, şirketlerde olduğu gibi. Devletler bu tür politikaları tasarlıyor. Tasarım aşaması... Tabii, Meclise geliyor bu tip politikaların önemli olanları, sizlerin onaylarıyla politika hâline -bütçe metinlerinden mesela- politika metinleri hâline geliyor, arkasından devlet bunları uyguluyor, üçüncü aşamada devletin bunları izliyor olması lazım, iyi devlet izliyor, izledikten sonra başarısız olduğu yerleri düzelterek “yeniden tasarım”a dönüyor, bir “feedback loop” dediğimiz bir şey var, geri besleme devresi. Başarısız tarafları düzenleyerek, değiştirerek, daha iyi hâle getirerek yeni bir tasarım yapıyor; buna bazen “reform” deniyor, bazen daha küçük şeyler; bu politika döngüsü devam ediyor. Mesela kalkınmada başarılı olan devletler kimler? Almanya, İsviçre, Japonya, zamanında Amerika, vesaire. Bunlar, bu devreyi iyi çalıştırabilen devlet yapılarına sahip.

Sanayi politikalarının içinde çok sayıda faktör var, çok sayıda alet edevat var ama daha evvel söylediğimiz gibi bunların en önemlisi, devlet için en kolay kullanılabilir olanı kamu satın alma; bunlara bakacağız. Şimdi, kamu satın alma dediğimiz zaman... Biliyorum, milletvekillerimizin içinde buradan, bu sektörden gelen, tecrübesi bizden daha fazla olanlar var ama biz yine de bunu bir teorik olarak da olsa burada ortaya koyalım. “Kamu satın alma” denildiği zaman yani devletin satın alması. Şimdi, biz halk olarak, şirketler olarak, kurumlar olarak ihtiyacımız olan mal ve hizmetlerin parasını veriyoruz, satın alıyoruz; devlet de bunu yapıyor. Biliyorsunuz, işte, kamu satın almayla ilgili kanunumuz var Kamu İhale Kanunu (KİK) bir de idaremiz var, Kamu İhale Kurumu. İşte, bu tür kurumlar, dünyanın her yerinde “birincil hedef” dediğimiz -tahtada yazılı olan- şu hedeflere yönelmişler, diyorlar ki: “Biz, kamu satın almalarını nasıl yapacağız?” Yani şeffaf olacak, yolsuzluk olmayacak, ne bileyim, adil olacak; bunlar temel prensipler; adil, hakkaniyetli, şeffaf, rekabetçi, uygun maliyetli. Yani kısaca şunu diyor devlet: Benim için kamu satın almalarda önemli olan, ihtiyacım olan mal ve hizmeti belli kalitede en ucuz almaktır, bununla ilgili süreçleri yaparsam ben başarılı olmuş olurum.” diyor ve yanılıyor. Çünkü aynı zamanda şimdi kalkınma literatüründeki yeni bakış şu: Sen bir taraftan bu ihtiyacın olan mal ve hizmetleri en ucuz alırken bir taraftan elindeki bu büyük silah ülkenin kalkınması için de kullanabilir misin? Ve bu amaçla dünyanın değişik ülkelerinde... Hangileri? Örnek: Şimdi, Amerika’da Biden Hükûmeti Ocak ayında seçildi biliyorsunuz; Biden Hükûmetinin ilk aldığı karar neydi? Siz Meclis olarak bizden çok daha iyi takip ediyorsunuz. İlk aldığı karar -25 Ocak diye hatırlıyorum- “Buy Amerika” isimli oradaki Kamu Satın Alma Kanunu’nu daha da sert hâle getirdi Biden. Yani düşünün ki dünyanın en büyük ülkesi, en büyük ekonomisi, bir Cumhurbaşkanı seçilmiş, daha “Bismillah, bir başlayalım.” falan derken ilk aldığı karar -kanun hükmünde kararname- “presidential decree” 1933 yılında geçen Yerli Mal Kanunu’nu -Amerika’da 1933 yılında geçirilmiş olan Yerli Mal Satın Alma Kanunu’nu- güçlü bir hâle getirdi. Bu, 1933’te “Buy Amerika” isimli bir kanun var Amerika’da, o diyor ki devlete: “Kardeşim, ben devlet olarak Amerika’nın vergi parasıyla bir şey satın aldığım zaman Amerikan malını alırım.” Şimdi, her gelen Başkan, Meclisten kanun geçirmek zor olduğu için KHK’lerle bu kanunda biraz oynuyor, Trump da bir şeyler yaptı. Biden’ın daha gelir gelmez ilk aldığı karar -birazdan göstereceğim- eşiği 10 bin dolara indirmektir yani Amerikan devleti 10 bin doların... Bakın, 10 bin dolar diyorum, yarım araba -bir arabanın yarısını- alacağı zaman Amerikan

devleti, bu kanun direkt olarak tetikleniyor ve diyor ki: “10 bin doların üstünde alacağın mallarda menşe kuralına göre, yüzde 50’den fazlası Amerika’da üretilen malı alabilirsin.” Yani mesela, şimdi, biz burada bakıyoruz, Meclisimizde şu mikrofonlar yabancı; hâlbuki bizim de var bu üretimlerimiz. Meclisin Satın Alma Dairesine diyor ki: “Sen 10 bin dolara mı aldın bu mikrofonu Meclise?” “Evet.” Mesela, 15 bin dolar diyelim bu ihale; “Tamam kardeşim, bunun yerli olması lazım.” diyor. Dolayısıyla, niye bunu yapıyor Amerika gibi bir kuruluş, bir ülke? Ama Hindistan’da var, Güney Afrika’da var, birçok ülkede de var bunların uygulaması, yerli malı kanunları. Niye böyle bir şey yapıyorlar? Çünkü ikincil hedeflere yönelmişler. Kamu satın almanın ikincil hedefleri nedir?

Birincil hedef: Bir malı kamu için en ucuza, en iyi şekilde almak. İkincil hedef: Aynı zamanda yerli üreticiden alarak yerli şirketlerin, yerli istihdamın, yerli teknolojinin, yerli sanayi şirketlerinin gelişmesini sağlamak. Bunlara “kalkınma hedefleri” deniyor. Yani bir taraftan birincil hedeflere ulaşırken, kamunun ihtiyaç duyduğu ürünleri en ucuza, en iyisini alırken diğer taraftan kendi ekonomisinden tedarik ederek büyüme üretmek, kalkınma üretmek, teknoloji üretmek, bunları hedefliyor. Bunun detayına girmeyeyim ama burada büyük bir literatür var, uygulama da var.

Şimdi, niye kamu satın alma? Biraz evvel konuştuk; niye kamu satın alma yerliye yönelmeli? Yani yerli, millî falan, hamaset tarafını bir tarafa bırakırsak, niye ben bir mal aldığım zaman devlet olarak kendi şirketlerimden almalıyım? Bunun kısa, orta ve uzun vadeli bazı faydaları var, o yüzden. Kısa vadede çok basit: Kendi şirketlerinizden mal aldığınız zaman ekonominiz büyüyor. Aynı mal, mesela şu mikrofon sistemi Türkiye’de yapılırken diyelim ki Yeni Zelanda’dan ya da Almanya’dan aldığınız zaman onun ekonomisi büyüyor ama parayı veren benim, parayı veren benim vergi verenlerim. Kendi vergi kaynaklarımla bu ürünü Almanya’dan alırsam Almanya’ya büyüme hediye ediyorum ve istihdam hediye ediyorum; Türkiye’den alırsam büyüme ve istihdam Türkiye’de kalıyor; bu, kısa vadedeki etkisi. Orta vadede “sanayi katmanı” dediğimiz bir şey var. Şu katman, sanayi katmanı dediğimiz şey, şirket yani bir ülkede “Kim sanayici?” dediğimiz zaman, sadece sanayi şirketlerini sanayi katmanı olarak görmememiz lazım. Sanayi girişimciniz var mı? Yani “Steve Jobs”ınız var mı? Yeni teknolojik sanayi şirketi kuran gençleriniz, genç müteşebbisleriniz var mı? Bunlar, KPSS’ye girmek için iki sene çalışıyorlar mı, yoksa “Ben bir teknoloji şirketi kurayım, Bill Gates olayım, Elon Musk olayım.” mı diyorlar? Sınai müteşebbisi dediğimiz yani “industrial entrepreneur” çok önemli. Sanayi finansmanınız var mı? Sanayi kesimine finansman sağlayan bankalarınız var mı? Sanayi kesiminde çalışmak isteyen gençleriniz ve işletmecileriniz var mı?

Değerli milletvekilleri, maalesef, Türkiye’de bir sosyolojik değişimle karşı karşıyayız. Hepinizin çocukları var veya onların arkadaşları var. Çocuklara sorduğunuz zaman “Evladım -ister beceri seviyesi düşük ister yüksek- sanayide mi çalışacaksın, alışveriş merkezinde mi çalışacaksın?” dediğiniz zaman, bizim gençlerimiz sanayide çalışmak istemiyor; sanayi onların kafasında tozlu, kirli. Hâlbuki bir alışveriş merkezinde güvenlik memuru olursan beş yıldızlı bir ortamda çalışıyorsun. Bu sosyolojik değişim sizlerin, bizlerin elinde olan bir şey değil ama bunu yönlendirmek de gerekiyor. Bizim Türkiye’imizde yine, sanayi katmanını zayıflatan bir gelişme. Dolayısıyla “sanayi katmanı” dediğimiz zaman, evet, firmalar var, girişimciler... Girişimci üretebiliyor muyuz? Sanayide çalışmak isteyen mavi ve beyaz yakalı insan, liderler, yöneticiler geliştirebiliyor muyuz? Ve tabii, sanayiye finansman sağlayan finansman kurumlarımız var mı? İşte, ikinci orta vadede eğer kamu, devlet satın alma yapacağı zaman, uluslararası şirketler yerine yerli şirketlere doğru yönelirse bu sanayi katmanını geliştiriyor. Atatürk’ün bahsettiği, “Bir ülkenin bağımsız olması için, ekonomik olarak bağımsız olması lazım.” dediği şey. Bunu biz şöyle tercüme edelim: Bu sanayi katmanımız ne kadar güçlü olursa biz ekonomik olarak

o kadar bağımsız oluruz; sınai olarak, insan gücü olarak, teknoloji olarak. Dolayısıyla devlet yerli firmaya yöneldiği zaman sanayi katmanımız güçlenir; artı, tabii, teknolojimiz gelişir. Yani, teknolojinin tüketicisi değil, üreticisi hâline gelebiliriz eğer yerli firmalardan alım yaparsa kamu kesimi.

Uzun vadede ne olur? Uzun vadede... Bizim en büyük sıkıntımız... Şu anda, Türkiye dünyada ihracat açısından en yüksek ihracat yapan ülkelerden bir tanesi, 180 milyar dolara bu sene inşallah ulaşacağız. İyi, güzel ama bunun ne kadarı sanayi ürünü, ne kadarı sanayi dışı? Burada da güzel bir haber var, yüzde 95'i sanayi ürünü; harika yani bir basit Afrika ülkesine gittiğiniz zaman 300 milyon dolar ihracat yaparsa çok mutlu olan Afrika ülkeleri var. Biz 180 milyar dolar ihracat yapıyoruz, bunun da yüzde 95'i sanayi; harika. Ama kötü haber nerede? Toplam sanayi ihracatımızın teknolojik muhtevası yüksek olan, yüksek teknolojik kısmı yüzde 3 ve bunu biz senelerdir artıramıyoruz. Neden? Çünkü ithal bağımlılığımız var. Mesela, şu ekranlar yerli malı mı yani Arçelik veya Vestel mi, yoksa yabancı mı bilmiyorum ama Arçelik veya Vestel bile olsa içindeki "flat screen" dediğimiz ekran -en büyük maliyet unsuru- yurt dışından geliyor. Niye? Çünkü Türkler maalesef, ekran üretmiyorlar, ekran teknolojisine sahip değiller. Bu ekranların, sanıyorum ki -yanlış olmasın- yüzde 70-yüzde 75 veya belki yüzde 80-yüzde 85'i -bin dolarlık ürünün- yurt dışından ithalata geliyor. Niye? Çünkü biz temel teknoloji alanlarında ilerlememiştir.

Uzun vadede, bizim kalkınma açısından en önemli ihracat hedefimiz hepimizin bildiği gibi, yüksek teknolojlili ürünlerin toplam ihracat içindeki payının yükselmesi yani kısaca, kilogram fiyatı yüksek ürünler satmak; ucuz ürünler değil de pahalı ürünler satabilmek. Bunun için de kamu satın alma çok güzel bir pazar oluşturuyor yerli şirketlere ve pazara erişim imkânı sağlıyor.

Şimdi, sanayi neden önemli? Sanayi çok önemli. Tabii ki tarım da çok önemli, tabii ki turizm de çok önemli ama "Sanayi neden önemli?" dersanız, bunun kısa vadedeki... Bakın, bunları Amerikalılar hesaplamışlar; biz de buna benzer hesaplamaların daha komplikesini Türkiye için yaptık, bir tanesini referans vereceğim size. Ama çok basit, Amerika'daki sanayici lobisi -diyeyim- bu basit hesapları yapmış, diyor ki: "Şu aşağıdaki sektörlerle o ülkede 100 dolarlık ilave talep geldiği zaman..." Hani şimdi Covid'in ardından talep büyüdü. Neye talep arttı? Lokantalara, kafeteryaya talep arttı diyelim, o sektör itibarıyla, talepte 100 dolarlık bir artış ekonomiyi ne kadar büyütüyor? Bakın, en altta imalat sanayi var. İmalat sanayi ürünlerine ülke içindeki talep -özel veya kamu yani halk veya devlet- 100 dolar arttığı zaman, ekonomi 133 dolar büyüyor. Eğer bu aklınıza yatmıyorsa, niye böyle olduğunu anlatabilirim ama ayrı bir konu. En başta, "professional and commercial services" yani ticari veya profesyonel hizmetler... Belki içimizde o mesleklerden vardır, ben de iktisatçıyım, orada sayılırım. Mesela, muhasebe hizmeti, danışmanlık hizmeti, bunlara olan talep yüzde 61 artırıyor. İnşaat yüzde 86 yani 100 dolarlık inşaat talebi Amerikan ekonomisini 86 dolar büyütüyor. Niye 86 dolar büyütüyor? Çünkü 14'ü ithalat yoluyla dışarı gidiyor. Perakende yüzde 66 yani sizin gidip de bir süpermarketten 100 dolarlık alışverişiniz, o sektördeki bir artış, ekonomiyi ancak 66 dolar büyütebiliyor. Ulaştırma 100/100 yani lojistik 100/100; tarım 100/111 -bu da güzel- sanayi 100 dolara 133 dolar. Yani şöyle düşünelim: Şu anda biliyorsunuz, Biden da, 2 trilyon dolarlık bir paket konuşuyor Amerikalılar. Kamu satın almaları yoluyla... Diyelim ki devlet "Ben şehir hastanelerimin asansörlerini yerli almaya karar verdim, 100 milyon dolarlık yerli asansör aldım." dediği zaman, ekonomi 133 dolar büyüyor; 133 milyon dolarlık büyüyor. Sanayi böyle sihirli bir alan. Teknolojik etkisinden daha hiç bahsetmedim, bu sadece kısa vadeli etkisi. O yıllık talep artışının o yıllık ekonomiyi etkisi, on yıl sonraki etkisi değil, on yıl sonraki etkisi teknoloji.

Şimdi burada bir şey daha var: Biliyorsunuz, bir başka iktisatçı hocamız var, “Keynes” isimli. Keynes diyor ki: “Kamu harcamaları -hani, maliyeciler var içimizde- büyümeyi artırır.” Mesela, 1929 krizinde serbest piyasa fikriyatı Amerika’da biraz çöktü çünkü her şeyi çözeceği düşünülen piyasa her şeyi çözemedi; büyük bir talep boşluğu oluştu, ekonomi geriledi. Çok büyük daralmalar oldu, ekonomi daraldı, eksi büyüdü Amerika’da ve bütün dünyada. Arkasından, istihdam çöktü, şirketler battı. Bu sefer iktisatçılar dedi ki: “‘Keynes’ diye bir adam vardı, bu bir şeyler demişti, bu adam haklı galiba.” ve ondan sonra, bir elli altmış sene dünyada Keynesyen iktisat hüküm sürdü. Keynesyen iktisadın ne olduğu birinci satırda yazıyor: “Delta G, devletin kamu satın almalarındaki değişim.” Diyor ki: “Devlet 10 dolarlık daha fazla kamu satın alma yaparsa, para harcarsa -çarpan mekanizmasıyla- bu, alfa katsayısıyla çarpılarak ekonomiyi büyütür.” Delta Y de gayrisafı yurt içi hasıladaki değişim. Yani çok basit, o alfa diyelim ki -olmaz ama- 1,5 olsun, “Devlet 10 dolarlık ilave harcama yaparsa, ekonomi 15 dolar büyür.” diyor, Keynes bunu söylüyor. Dolayısıyla bakın, diyor ki: “1929’daki krizden sonra sen devlet olarak piyasaya girip birazcık satın alma yaparsan ekonomin büyür.” Bir de biliyorsunuz, onun anekdotu vardır; diyorlar ki: “Ya, ne alacak devlet?” Tabii, Keynes o zaman ancak o kadar görebiliyor, diyor ki: “Ya, hiçbir şey alamıyorsa, işçilere maaş ver, sokakları sabah kazınsınlar, akşam o çukurları geri kapatsınlar.” “Ya, Üstat, böyle bir şey olur mu?” diyorlar, “Evet, olur.” diyor. Çünkü sen harcama yaptığın zaman -çukuru aç, çukuru kapat- adama devletin eliyle bir maaş veriyorsun, adam bakkala gidiyor, evine ekmek alıyor; bakkal para kazanıyor, bisküvici, ekmekçi, bilmem neci, arabacı para kazanıyor. Bir döngü başlıyor. ama buradaki yanlışlık ne? Çukur açıp kapamakla ülkeye bir fayda sağlayamıyorsun ki ey Keynes Hoca? Çukuru açtık, geri kapattık; ne kazandı ekonomi?

Ha, altta bizim önerdiğimiz bir şey var, çok basit; biz burada diyoruz ki: Sanayi malları... Bakın, burada ne dedik? Yüzde 133, bir çarpan vardı. Ey devlet, sen çukur açıp kapatma. Amerika’da da bu konu Bush döneminden beri çok Çin’le... Biliyorsunuz “fiscal stimulus” dediğimiz şey, Çin tren yolu yaptı, tren hatları inşa etti; Amerikalılar kaldırım bile yapmadılar Bush döneminde ve Amerika’da Bush Hükümeti “Yanlış maliye politikaları yaptın.” diye çok büyük şey yedi. Biz de burada diyoruz ki: Devlet sanayi satın almalarını... Zaten devlet sanayi ürünü satın alacak. Bakın, hastane yapıyoruz, asansörünü yerli şirketten alacağım. Bina yapıyorum, asansörünü yerli şirketten alacağım. Uçak yapıyorum, motorunu yerli şirketten alacağım. Otomobil alıyorum devlete, tank alıyorum, yerli şirketten alacağım. Bunları ben zaten alacağım devlet olarak, ilave bir harcama değil bu, zaten alacağım; aldığım zaman eğer kendi şirketimden alırsam bu sefer o alfadan daha büyük olan katsayıyla benim ekonomim büyüyor. Eğer ben bunu böyle almazsam yani mesela “X” şehrimizde bir raylı sistem, tramvay yaptıracağım, o tramvayı Çek Cumhuriyeti’nden alırsam bu katsayı, büyüme katsayısı Çek Cumhuriyeti’nin ekonomisini büyütüyor ve adamlar bize dua ediyorlar “Ya, bu Türkler ne kadar iyi dostlarımız. Bak, tramvay alıyorlar, tramvayı da bizden alıyorlar, kendi şirketleri olduğu hâlde, bizim ekonomimiz büyüyor, kendi ekonomileri küçülüyor.” diyorlar. Dolayısıyla kamu satın alma sanayiye yönlendiği zaman, sanayi kesiminde kamu satın almaları biz kendi şirketlerimizden yaptığımız zaman hem kısa vadede ekonomimizi büyütüyoruz hem uzun vadede teknolojik katsayımızı artırıyor ve yüzde 3’ten teknolojik üretimimizi yüzde 15’e, 20’ye çıkarıyoruz. Nasıl? Bakın, çok basit, uzmanları dün OSTİM’deydi havacılık uzmanları, diyorlar ki: “Tramvaydaki -bildiğimiz tramvay, hani basit gibi geliyor- teknolojik yoğunluk uçaktaki teknolojik yoğunlukla aynıdır, eş değerdir.” Biz, hani ben de makine mühendisiyim ama düşünüyorum, biri havada uçuyor, biri yerde gidiyor. Ya, uçak çok daha teknolojik bir şey zannediyoruz falan ama tramvayda da çok ciddi bir teknolojik yoğunluk var, yazılım var, güvenlik var, dengeleme var, OBOGS dediğimiz şeyi, biz alttaki o basit tekerlekleri Türkiye’de daha yeni yapmaya başladık; anlatabiliyor muyum?

Eğer benim “X” belediyem, İstanbul Belediyem tramvayını ya da... Ankara Belediye Başkanımız Mansur Bey söz verdi, bundan sonra ihaleleri yerlilere, yerlileri dışlamadan alacak Ankara Büyükşehir Belediyesi. Maalesef yerli şirketler sanayi ürünleri, kamu satın almalarında çok büyük dezavantajlarla karşı karşıya, bunlara geleceğim. Türk şirketinden aldığı zaman, bir süre sonra o Türk şirketi diyor ki: “Ben, İstanbul, Ankara –ne bileyim- Konya, Bursa gibi büyük metropollerde şu raylı sistemleri yaptım, e, şimdi, ben Kenya’ya da yaparım, Kanada’ya da yaparım dolayısıyla benim uzun vadede teknolojik sofistikasyonum ve ihracatım artmış oluyor. Kamu satın alması dolayısıyla hem kısa vadede büyüme etkisi hem uzun vadede de teknoloji ve ihracat etkisi üretmiş oluyor.

Sanayide şöyle bir şey var yani bunun üzerinde durayım mı bilmiyorum ama... Peki şunu şey yapayım çünkü çok fazla zamanımız yok: Tabii, her sanayi eş değer değil. Burada 2 ekstrem örnek koyduk; biri gazoz sanayisi diyoruz, biri tersanecilik. Şimdi, 2’si de sanayi sonuç olarak, teknik olarak 2’si de sanayi klasmanına giriyor. Ama iktisatta bir şey var “input” “output” tabloları diye yani bir sektör hangi sektörlerden girdi alıyor. Şimdi, içecek fabrikası yani gazoz fabrikasının temelde 2 tane “input”u var, 2 girdisi var; bir tanesi camcıdan cam alıyor, bir kuyusu var, kuyudan suyu çıkarıyor, gazlı suyu, camcıdan camı ve şeyi alıyor; 2 tane tedarikçi oldu, gazoz kapağı da metalciden aldı; bir de tatlandırıcı, boyacı -maalesef onları da koyuyorlar, sağlığımızı bozuyor ama o suyun içine şeker atıyor, boya atıyor, bilmem ne atıyor- toplam 2 tane geri beslemesi var. Yani 2 sektörden tedarik alıyor. Şimdi bir de tersaneyi düşünelim ya da otomotivi, havacılığı, demir çelik, demir çelikçilerden yassı demir alıyor, çelik alıyor; döküm ve dövmeçilerden “input” alıyor, elektrik elektronikçilerden çok yoğun “input” alıyor, cam üreten firmalardan alıyor, motorculardan alıyor, kompozit malzemecilerden alıyor, petrokimya firmalarından alıyor, pervane üreticisi, o enteresan bir sektör, iç mekân mobilyaları yani çok fazla bir geri beslemesi var. Şurada bir geri besleme örneği var: Japonya’daki –bu gerçek bir şey, rakamlarıyla da- bir otomobil sektörünün bütün geri beslemelerini çıkarmışlar. Bunu nasıl çıkarıyoruz? Türkiye’nin de var, “input, output” tabloları, bu tablolardan bir sektörün geri beslemelerini çıkarabiliyoruz.

Tersanecilik, havacılık, otomotiv vesaire gibi sektörler geri beslemeleri zengin olan sektörler, esasında inşaat da öyle. Bu sektörleri siz teknolojik olarak, inşaatı kastetmiyorum ama işte, tersanecilikte, otomobilde bunları tetiklediğiniz zaman kamu alımlarıyla o zaman birçok sektörü aynı anda tetikliyorsunuz ve onları hem kısa vadede üretici, uzun vadede de ihracatçı hâle getiriyorsunuz.

Yalnız şöyle bir durum var, Türk ekonomisinin en büyük problemlerinden bir tanesi: Şu katsayı yani sanayinin büyüme etkisi kısa vadedeki... İthal bağımlılığı ne kadar yüksekse bu katsayı o kadar küçük. Yani şuradakine bakalım: Eğer Amerikan ekonomisinin ithal bağımlılığı daha düşük olsaydı, bu 133 rakamı 150-160 olacaktı yani 100 dolarlık bir imalat sanayi talebi Amerikan ekonomisini 150, 160, 170 büyütecekti. Ama Amerikan ekonomisi de -Başkan Trump biliyorsunuz, ona savaş açmıştı- o da ithal bağımlı bir ülke, buna rağmen 100’e 133 katsayısı var imalat sanayisinin.

Japonya’ya, Almanya’ya, bu gibi korumacı ülkelere baktığımız zaman bu 133 rakamı çok daha yüksek çünkü çok bilinçli olarak bu ülkeler yaklaşık yüz yüz elli seneden beri, şu anda değil, on sene, on beş sene değil, yüz-yüz elli seneden beri ithal bağımlılığını düşürmeye çalışıyorlar. Şu anda Çin’in On Dördüncü Kalkınma Planı var, On Dördüncü Kalkınma Planı’nın temel noktası “made in China” diye bir politika var, diyorlar ki: “Biz teknolojik bağımlılığımızı düşürmeye çalışıyoruz.” Biz de ayrı kelimeler kullanıyoruz, “yerlilik” “millilik.” Onlar diyorlar ki: “Made in China” politikası, yurt dışına olan teknolojik bağımlılığımızı düşürmeye çalışıyoruz. Bu şu demek: İthal bağımlılığımızı düşürüyor. Biraz evvel söyledim ya: Şunu biz üretirken, bunu biz üretiyoruz, Avrupa’ya da en büyük ihracatçılardan biriyiz, bu ekranların, televizyonların, televizyon setlerinin ama 100 bin dolarlık bir ürünü biz sattığımız

zaman son kullanıcıya -ister Türkiye ister İngiltere’de olsun, İngiltere’de Pazar 1’incisi Türkiye- bunun 900 doları tekrar başka ülkelere gidiyor yani ithal bağımlılığı yüzde 90. Dolayısıyla ithal bağımlılığımı biz ne kadar düşürebilsek bir ülkede bağımsızlığımız o kadar yükselir ve aynı zamanda da ekonomimiz de imalat sanayi etkisiyle büyüme kapasitesi o kadar şey olur. Şöyle bir ekstrem örnek düşünelim: Svaziland diye bir ülke var Güney Afrika’nın içinde yani tam Afrika’nın içinde bir ülke, dört tarafı Güney Afrika, sanayileşmiş bir ülke esasında. Yani baktığımız zaman, 1’inci seviyede baktığımız zaman sanayileşmiş gibi gözüküyor. Yani sanayileşme tamamen montaj seviyesinde, toplama seviyesinde, o yüzden bir buzdolabı üretiyorlar fakat o buzdolabının neredeyse yüzde 90-95 parçaları yurt dışından geliyor, ülkeye kalan katma değer yüzde 5; böyle bir ekonomide sanayi ekonomiyi büyütüyor. Yani sanayinin ekonomiyi büyütücü bir etkisi var, Kaldor bunları söylemiş; doğru ama bu büyütücü etki, ekonominin yapısı ithalata ne kadar bağlıysa bu büyüme etkisi o kadar zayıflıyor, bunun da farkında olmamız lazım.

Kamu satın alma, işte bu açıdan, burada bir ekonomik kalkınmanın yani çok üzerinde durmayacağım ama hangi kaynaklardan mantıksal olarak beslenebileceği var. Kamu satın alma, en üstteki, eğer bir devlet -kalkınmacı devlet diyoruz ona- kalkınmacı devlet kamu satın alma politikalarını iyi kullanabilirse o ülkede sanayi politikaları etkin hâle gelebiliyor ve kalıcı olarak sürdürülebilir bir büyüme sağlayabiliyor; bunun daha fazla detayına girmeyeceğim.

Şimdi, bunları artık bitirdik, öneriler kısmına herhâlde, pardon başa dönüyormuşum...

Şimdi, kamu satın alma deyince dünyada, Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkelere baktığımız zaman çok enteresan rakamlar çıkıyor. Bu, bizim 2010 yılında yaptığımız bir projeksiyon, şu anda yenilesek herhâlde daha yukarılarda çıkacak. Yani gelişmekte olan ülkeler -nispeten fakir olan ülkeler bunlar- bunların kamu satın alma pazarları 1 trilyon dolara yükseldi veya bunun da üzerine çıkacak. Yani ortada çok ciddi bir para var.

Şimdi, biz şöyle düşünelim: Türkiye olarak biz “İhracatımızı artıralım.” diyoruz. Fena bir ihracat da yapmıyor Türkiye, 180 milyar dolar; çok güzel, bu, büyük bir pazar. Niye ihracat yapalım istiyoruz? Şirketlerimiz istihdam yapacak, büyüyecek, üretecek, döviz getirecek falan falan. E, peki, bu kadar büyük bir pazar, ihracat pazarı varken bundan daha büyük veya buna yakın büyüklüklerde bir de kamunun satın alma pazarları var. Ya, bu da ihracat pazarları kadar önemli bir pazar. Dolayısıyla, devletimiz ve Meclisimiz bir taraftan ihracatımızı artırmak için ekonomimizi büyütme amacıyla tedbirler alırken diğer taraftan kamu satın alma pazarlarından da yerli firmaların yararlanmasını sağlaması lazım. Yani ben şirketlerime “Git de Kenya’ya ihracat yap.” derken adam bana “Ya, ben Türkiye Cumhuriyeti devletine bile mal satamıyorum, nerede ben Fransa’ya asansör satacağım.” derse -öyle değil mi- yazık olur. Dolayısıyla, mesela burada devletin -öneriler kısmında anlatacağız ama- yapabileceği çok basit şeyler var sinyal etkisi bile olsa. Örnek -yani kusura bakmayın Sayın Başkanım- şimdi mesela biz burada oturuyoruz, burası bir yerli yerimiz yani Büyük Millet Meclisi, bizim için çok yüce bir makam yani ben burada mesela şu... Ya, burada elektronik olan hiçbir şey Türkiye’de yapılmamış ve bunların hepsi devletimiz tarafından satın alındı. Ben görmek isterdim ki bir vatandaş olarak, vergi veren bir vatandaş olarak şu tahta mobilyalar dışındaki şuradaki biraz teknolojik seviyesi yüksek olan ekran, hoparlör, şu mikrofonlar -bunlar çok basit teknolojiler- şu ekranlar -burada başka bir şey yok yani elektronik bir şey yok- yerli malı olması lazım. Devlet diyecek ki bir gösterge olarak: “Kardeşim, ben devlet olarak kendi şirketimden alıyorum.” O zaman belki biraz daha bu şeyler artabilir. Bu sinyal etkilerine bakmak lazım.

Peki, şimdi, burada temel bir soru var, “buy or make” diye bir soru var. Şimdi, ben bir şahısım, bu soruyu ben kendi adıma soramam, mesela ben bir araba alacağım “Arabayı alayım mı, yapayım mı?” diyemem ama şirket de devlet de “Alayım mı, yapayım mı?” sorusunu sorabiliyor. Mesela burada 3, 4 tane örnek var ama onların detayına giremeyeceğim sizleri sıkmamak için. Saab örneği, Airbus örneği, Kore’deki otomobil sektörü gelişimi ve nükleer reaktör teknolojisi sektörü. Devlet bir şey yapmak istiyor, bir hizmet veya malı almak istiyor; satın alacaklar için temel soru şu: “Yapayım mı, ithal mı edeyim?” İşte, buna bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin verdiği cevap “İthal edelim.” ama kalkınmış olan ülkeler “Hayır, ithal etmeyelim, biz üretelim.” diyorlar. Örnek vereyim Airbus, Airbus projesi. Biliyorsunuz Boeing’in problemleri çok fazla şu anda, Airbus dünyanın bir numaralı sivil havacılık şirketi oldu. Airbus nereden doğdu? Bir Avrupa milliyetçiliği örneğidir, şöyle: 1960’lı yıllar, Avrupa yavaş yavaş kendine gelmiş, biraz kalkınma süreçleri başlamış, Almanya bayağı ileri gitmiş; dünyaya bakıyor Avrupa’daki karar alıcılar –“Avrupa” diyorum, “Almanya” falan demiyorum- diyorlar ki: “Ya, bu sivil havacılık, uçak sanayisi gelişecek ve bu para kazandıran bir sektör, katma değeri yüksek bir sektör.” Ama burada Boeing tam bir dominasyona sahip, pazarın yüzde 100’ü Boeing şirketinde, büyük uçaklar yapılmaya başlıyor ve o büyük uçaklar pazarı -bugüne göre çok küçük ama o zaman için büyük bir pazar- tamamen Boeing tarafından domine edilmiş. Bir araya geliyor Avrupalı karar alıcılar, diyorlar ki: “Biz buna müsaade edemeyiz yani bizim de bir uçak sanayimiz olması lazım. Ne uçak sanayi olacak? “Airbus” diye bir şirket kuralım, buna değişik ülkeler gelsinler, bölgesel bir iş birliği olsun.” İşte, Almanlar, Fransızlar, İngilizler bir araya geliyor, sonra İngilizlerin yerine İspanyollar geçiyor. Uçağa bugünün parasıyla milyarlarca dolar aktarıyorlar, uçağı geliştiriyorlar sıfırdan sertifikasyonlarıyla birlikte, arkasından uçak bitiyor, ilk Airbus deneme uçuşu yapacak, deneme uçuşunu da başarıyor. Bu arada biz bunları 1930’larda yaptık buralardan, 30’ların sonu ve 40’ların sonunda uçak sanayisini tamamen kapattık. Onlar bunu 60’lı yıllarda sivil büyük uçaklar açısından yapıyor. Arkasından şöyle bir soruyla karşı karşıya kalıyorlar: “Elimizde güvenlik sertifikasyonlarını almış, uçabilecek “Airborne” dedikleri bir uçak var ama bunu birine satmazsak hiçbir işe yaramaz, şirket batır. Bunun üzerine yine oradaki devlet akli devreye giriyor ve birdenbire bir bakıyorsunuz Alman-Fransız ortak yapımı olan Airbus uçaklarının ilk siparişleri, yüzlerce sipariş nereden geliyor? Lufthansa ve Air France’dan. Yani oradaki üst bir akıl -diyelim ona- bir taraftan uçağı yaptırıyor, öbür taraftan da havayoluna diyor ki: “Bu uçağı alacaksın, Boeing almayacaksın, Amerikan uçağı almayacaksın; Airbus alacaksın.” Lufthansa ve Air France gibi büyük havayolları bu uçakları kullanmaya başlayınca tabii bu Airbus için büyük bir referans hâline geliyor, kimsenin bilmediği, adını duymadığı Airbus şirketi birdenbire bir dünya şirketi hâline geliyor. Ondan sonra Türk Hava Yolları, falan havayolları bunu almaya başlıyor ve en sonunda öyle bir mücadele, rekabet sağladılar ki şu anda Boeing biliyorsunuz sallanıyor. Yani şu anda yüzde 52-53 gibi Airbus’un pazar payı ama yüzde sıfırdan buraya geldi. İlk uçuş da yanlış hatırlamıyorsam 70’lerin başıydı yani otuz senede dünyanın en büyük uçak firmasını yarattılar.

Kore’nin otomobil sektörü, 1970’lerde; biz de denedik onlar da denedi ama onlar başardılar, biz başaramadık; yerli otomobili onlar yaptılar ve şu anda çok büyük katma değer elde ediyorlar yerli otomobilden. Çok daha güzel bir örnek var, detayına girmeyim ama Güney Kore, Türkiye’yle birlikte 1958 yılında Atom Enerji Komisyonunu kuruyor. Biz Atom Enerji Komisyonunda şu anda hâlâ hiçbir şey yapamıyoruz yani sadece şunu yapıyoruz: Hastanelerin radyoloji bölümlerinin dozimetrik kontrollerini yaparlar, başka bir şey yapamıyoruz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, özür dilerim; biraz toparlayabilir miyiz, vakit sıkıntımız var?

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Hemen toparlıyorum.

Şimdi, yaklaşık otuz yıl içinde yani 58 ile 88 arasında maalesef biz bir şey yapamadık ama Koreliler sıfırdan bir nükleer reaktör ihracat ekosistemi oluşturdular. Şu anda dünyada herhangi bir ülke “Ben bir nükleer santral yapmak istiyorum, bunu kim yapar?” dediği zaman işte Amerika, İngiltere, Kanada, Almanya, Güney Kore; 5-6 ülkeden bir tanesi. Bu teknolojiyi geliştirip kamu satın alma yoluyla bir ihracat sektörü hâline getirdiler. Bunların örnekleri çok fazla, bunları geçelim.

Amerika’daki yerli malı kanunu var.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Onları işledik Hocam, isterseniz önerilere gelelim.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Bunları geçiyorum, İngiltere’deki geçiyorum. Bir iki yabancı hocamız var ama ben önerilere geçeyim daha sonra eğer izin vererseniz Başkanım, yurt dışındaki hocalarımız bekliyor, birer ikişer dakika söz alabilirler.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tabii, tabii; bağlanacağız onlara.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Şimdi, Türkiye’deki durum ve ondan sonra önerilerimiz ve bitecek.

Şimdi, Türkiye’de fena bir hacim yok kamu satın alma olarak, en son rakamlara baktığımız zaman işte 170 milyar TL seviyesinde bir doğrudan temin ve diğer şeylerimiz var; bu büyük bir rakam, büyük bir ciro yerli şirketler için. Bunların içinde tabii devletimiz yerli malı lehine yüzde 15’lik bir fiyat avantajı koydu, bu çok güzel bir şey, bir inisiyatif göstergesi fakat maalesef hiçbir işe yaramıyor çünkü bu sistem çalışmıyor. Bu sistemin yerine birazdan önereceğimiz başka birtakım araçları devreye almamız gerekiyor.

Mesela raylı sistemler -şimdi önerilere doğru geçiyorum- raylı sistemler ve bunun gibi On Birinci Kalkınma Planı’na girmiş olan birtakım öncelikli alanlar var. İşte, kimya, ilaç ve tıbbi cihaz, elektronik, makine, elektrikli teçhizat, otomotiv, raylı sistemler gibi. Bu sektörlerde bir rakam vereceğim size, biz diyelim ki İstanbul’da bir segmente tramvay inşa edeceğiz, bunun ekipmanlarını Türkiye’den alırsak 100 dolarlık ekipman aldığımız zaman Türk ekonomisi 150 dolardan daha fazla büyüyor ama eğer ithal edersek tam tersine bir de küçülme yaşıyoruz çünkü o büyümeyi karşı tarafa hediye etmiş oluyoruz.

DMO’nun Türkiye’de bazı çalışmaları var, esasında çok güzel çalışmalar, bunların devam etmesi lazım. Mesela, 2016 yılında Türkiye’de -çok enteresan- iş makinesi ihraç ediyoruz, üretiyoruz ama “greyder” dediğimiz makinelerden üretmiyormuşuz ve o zamanki Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürü -şu anda da Millî Emlak Genel Müdürü- şirketleri davet ediyor “Bunu yapabilir misiniz? Yapabilirseniz sizi DMO listesine alalım.” diyor ve sonuçta, bir firmamız bunun sayesinde greyder üretimine başladı, dünyadaki büyük üreticilerden biri hâline geldi, şu anda dünyanın en büyük 50 firmasından bir tanesi ve Mitsubishi’nin Tayland’daki operasyonunu da bunlar satın aldı. Dolayısıyla, bu çok basit rötuşla, Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğümüzün basit bir rötuşuyla bunlar yapıldı. Dolayısıyla, böyle çok büyük, çok zor şeylerden bahsetmiyoruz.

İsterseniz önerilere geçeyim. Değerli Başkanım, öneriler şöyle: 3 veya 4 tane slaytım var. On Birinci Kalkınma Planı’ndaki öncelikli sektör olarak seçilen, başta burada yazılanlar; kimya, ilaç, elektronik... Ki On Birinci Kalkınma Planı yazıldığı zaman biz de orada raportördük, bunları koyduk, o zaman Covid diye bir problem de yoktu ama şimdi ilacın da ne kadar önemli olduğu hepimiz tarafından anlaşıldı çünkü şu basit aşından Sinovac benim hesaplarıma göre 20-30 milyar dolar arasında para kazanacak, basit bir aşından. Dolayısıyla, kimya, ilaç, elektronik, makine, otomotiv, raylı sistemler gibi -robotik de var ama onlar ayrı bir klasmanda- sektörlerde bizim kamu satın alma yöntemlerine bir el atmamız lazım. Ne olabilir? Birincisi: Öncelikli bu sektörlerde kamu satın almalar merkezileştirilecek. Milletvekillerimiz CFCU yapısını bilirler, Avrupa’yla yaptığımız projelerde, Avrupa Birliğinde bir

dönem bütün satın alma ve finans “contracting” ihale merkezileşmişti. Çok basit bir öneri, bu stratejik ürünlerde satın alma merkezileşecek. Böyle bir şey yapılmış mı daha evvel? Evet, CFCU’da olduğu gibi Türkiye’de SSB de bunun bir örneği ve SSB’nin sayesinde Türkiye’de...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Savunma Sanayii Başkanlığında mı?

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Evet.

Savunma Sanayii Başkanlığının sayesinde Türkiye, askerî tarafta satın almalarını ithalat yerine yerli kaynaklara yönlendirdiği için orada bizim teknolojik seviyemiz ve ihracatımız, biliyorsunuz, çok hızlı artıyor. Fakat sivil tarafta, sağlık teknolojisi, raylı sistemler, asansörler, robotik vesairede çok büyük bir kargaşa var. Yani şöyle söyleyeyim: Hatay Erzin Belediyesi kendisi bir satın alma yapıyor, teknolojiye hâkim değil, şartnameyi nasıl yazacağını bilmiyor “Oraya bir tramvay yapacağım.” ya da “Bir çevre tesisi yapacağım.” diyor ve şartname yazmayı da bilmediği için, satın alma kapasitesi, teknik kapasite de olmadığı için bu şartnameler -açıkça söylüyorum- genellikle yabancı şirketlere yazdırılıyor, hangi şirkete şartname yazdırılırsa el altından o şirket o işi alıyor. Maalesef, belediyelerimizde şartname yazabilecek kapasite yok, merkezî yönetimde de az. Dolayısıyla, satın almaları eğer biz kapasitesi yüksek bir devlet birimine -bir tane olmasına gerek yok, raylı sistemlerde bir birim, bunlara sivil SSB diyebiliriz, TÜBİTAK gibi, eski DPT gibi- böyle yerlere alabilirsek kapasitesi yükselecek, o zaman, yerli şirketlerin bu süreçlerden dışlanması engellenebilir. Şimdi dünya da bunu konuşuyor, sivil tarafta böyle bir uygulama dünyada yok açıkçası ama dünya da şu anda bu merkezileştirmeyi konuşuyor, gelişmekte olan ülkeler; bu birincisi.

Kurulan başkanlığın veya başkanlıkların farklı sektörler arasında kamu satın alımlarında teknolojik gelişimi ve eş güdümü sağlanması. Mesela, görüntüleme teknolojisi savunma tarafında da çok önemli, tıbbi sahada da çok önemli; ikisi de sonuç olarak aynı şey, buraya elektron gönderiyorsunuz, birinde adamın ciğerini çekiyorsunuz, birinde adamın üzerinde silah var mı, bu adam terörist mi, bunu anlıyorsunuz, aynı teknoloji dolayısıyla burada bir eş güdüm yapılması lazım. Bunların hepsini de kurulacak bir başkanlık yapabilir.

İkincisi: Değerli Başkanım, bu çok basit, çok tarihî bir olay; eğer milletvekillerimizin aklına yatarsa, burada bir liderlik yaparlarsa çok tarihî bir olaya imza atarlar. O da şu: Bizim “line ministry” dediğimiz icracı bakanlıklar -Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma vesire- görev tanımını nasıl yapıyor? Mesela, bir Sağlık Bakanımız görev tanımını nasıl yapar? Der ki: “Sağlık hizmetlerinin maliyetinin düşürülmesi, halkın bunlara erişiminin yaygınlaştırılması, artırılması.” Bunun altına, görev tanımına bir şey daha ekliyor üçüncü görev tanımı olarak, diyor ki: “Sağlık teknolojilerinde -ama spesifik- şu şu alanlarda ben Bakanlığımı bitirdiğim zaman şu teknolojilerde Türk şirketleri ilerlemiş olacak.” Basit bir şey söyleyeyim: Biz MR cihazını yeni yapmaya başladık galiba ASELSAN’da ama yapamıyorduk, x-ray cihazı yapamıyorduk. Sağlık Bakanlığının görev tanımına bu tip çekirdek teknolojilerdeki ürün seviyesinde -yani genel seviye değil, yatay seviye değil; dikey, ürün seviyesinde- MR cihazının dört sene sonra yapılmasını ve satın alınmasını sağlamak... Raylı sistemlerde de aynı şey. Çevre teknolojileri... Bakın, müsilağa karşılaştık, dikkat ediyor musunuz, bilmiyorum- müsilağda TÜBİTAK çalışmaya başlayınca kendi teknolojimizi mecburen geliştirmek zorunda kaldık çünkü dünya da bilmiyor bunu. Çevre Bakanlığımız diyecek ki: “Ben çevre teknolojilerinde Türkiye’de belli bir yerli kapasitenin oluşmasını sağlayacağım.” Ama spesifik olarak yazacak, birkaç tane spesifik hedefi olacak. Bu çok önemli bir şey, çok da basit bir olay esasında yani kolay yapılabilecek bir şey.

İnovasyon odaklı, ileriye dönük kamu satın alma uygulaması yani “forward procurement.” Bunu İngilizler yapıyorlar, açıkçası İngilizler biraz da Avrupa Birliğinin satın alma kurallarının dışına çıkıp kendi şirketlerini desteklemek için bunu geliştirdiler ama güzel bir şey. Bu şöyle bir olay: PTT diyor ki

–bir canlı örnek vereceğim- ya da Sağlık Bakanlığı diyor ki “Ben öntümüzdeki beş sene içinde şehir veya devlet hastanelerinde şu şu işleri sağlayan insansı robot resepsiyonistler alacağım.” Şu anda böyle bir ürün yok, böyle bir insansı robot yok, olmasını istediği şeyi tanımlıyor -İngilizler bunu yaptılar- isterleri tanımlıyor yani “Değişik şiveleri anlayabilecek, hastanenin ‘database’ini toparlayabilecek, bir ninemiz gelip de ‘Beni göz kliniğine götür.’ dediği zaman hastanenin girişinde onu karşılayıp göz kliniğine kadar götürecek robot alacağım 500 tane.” diyor. Bu, teknolojik ileriye dönük satın alma taahhüdü yani Sağlık Bakanlığı “Ben 500 tane şu tip robot alacağım.” diyor ve zamanı geldiği zaman alıyor tabii. Bu, AR-GE şirketlerinde bir teknolojik AR-GE çalışmalarını tetikliyor. Bir örnek vereceğim, Konya’da bir şirketimiz var, adını söyleyeyim “Akinsoft.” Akinsoft müthiş yani dünya seviyesinde insansı robot üreten bir şirket fakat robotlarına talep yok. Anlatabiliyor muyum? O iş adamımız başka bir yerden -kendisini ben tanımam- kazandığı parayı yıllardır bu şirkete aktarıyor ve talep olmayınca para kaybediyor. Eğer devlet “Ben şu özelliklere sahip bir insansı robot alacağım, PTT’de artık biraz robot çalıştıracağım veya Sağlık Bakanlığında robot çalıştıracağım, falanca yerde robot çalıştıracağım dolayısıyla bu tip robotlardan şu kadar adet almayı planlıyorum.” derse bu adamcağız robotlarını hemen oraya doğru yönlendiriyor, bir teknolojik gelişme tetikleniyor. Yalnız, yerli robot olması lazım yani yurt dışından ithal değil, o zaman hiçbir işe yaramıyor. Bu da yine, devletin para harcamadan teknolojik ve sınai süreçleri tetiklediği bir yöntem.

Son slayt. Değerli Başkanım, değerli üyeler; tüketici psikolojisi, hepimizde olan insan psikolojisi aynen devlet kamu satın almalarına da yansıyor. Bu psikoloji, şöyle bir psikoloji: Bir tartışma çıksın istemiyorum ama buna biz “yabancı hayranlığı” diyelim. Diyelim ki biz Kenya’dayız, çocuğa soruyorsun -bize demeyelim, çocuğa diyelim- “Şurada bir kalem var, bu yerli kalem, çok iyi bir kalem, şu da bir Amerikan kalemi; hangisini tercih edersin?” Tabii ki “Amerikan kalemini.” diyor. Yani genellikle insanoğlundaki, dışarıdan gelen şeye bir ilgi var. Ben, rahmetli anneannemi hatırlıyorum, ağzından hiç İngiliz kumaşı lafı düşmezdi, ben de merak ederdim. “Ya, bu İngiliz kumaşı nasıl bir şey acaba yani uçuyor mu, kaçıyor mu; nasıl bir şey? Sonra baktık, biz daha güzel kumaşlar üretiyormuşuz meğer. Değerli milletvekilleri, bu psikoloji maalesef bizim kendi satın almalarımızda olduğu gibi, bir araba alacağımız zaman “Yabancı araba olsun.” bir gözlük alacağımız zaman “Yabancı olsun.” vesaire kamu satın almalara da yansıyor ve yerli şirketler bundan çok şikâyet ediyorlar. O yüzden, cumhuriyetin ilk kurulduğu yıllarda -biliyorsunuz, biz de hep yaptık, şimdi de var- “Yerli Malı Haftası” diye bir şey vardı. Onun amacı, çocukların içindeki kendi malına olan sevgiyi saygıyı arttırmak. Sonra baktık ki meğer -bize biraz gülünç geliyor maalesef yani öyle ama- aynısını Amerikalılar yapmış 18’inci yüzyılda.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Siz okulunuzda uyguluyor musunuz?

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Biz okulumuzda uyguluyoruz ama onu bırakalım, şu anda Milli Eğitim Bakanlığı da uyguluyor ama unutulmuş.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Tatbikat yok; fındık, fıstık yeme partilerine döndü.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Şimdi, bakın, Sayın Vekilim, biz nasıl uyguluyoruz? Sayın Vekilim, iyi ki sordunuz bu soruyu; biz nasıl uyguluyoruz? Hem çocuklara bunları böyle anlatıyoruz, artık bize şey diye bakıyorlar. Ne diyorlar? Saplantılı insanlar. İki, bütün satın almalarımızı yerli yapmaya çalışıyoruz; bilgisayarımızdan asansörümüze... Paramız varsa kendi insanımızı... Niye? Ya, çok basit: Ben bilgisayarımı kendi şirketimden alırsam o ailenin -çalışanın- çocuğunun babası para kazanacak, evine ekmeğe gidecek, yarın benim üniversiteme gelecek, başka bir yere gelecek veya benim mezunum olan çocuk Casper’a gidecek, Casper’da çalışacak. Ben “Casper” almazsam veya başka bir yerli şirketi almazsam, yabancı şirketten alırsam benim çocuğumun gidip de iş bulabileceği bir yerli şirket... Tamamen bencillik, başka hiçbir şey yok. Dolayısıyla, bunu

biz uygulamaya çalışıyoruz ama Millî Eğitim Bakanlığı da uyguluyor fakat biraz şeyini aşmış yani Yerli Malı Haftası'nda ben küçük çocuğuma sordum, Yerli Malı Haftası'nda onu ayva yaptılar, ayva. Ya, bundan yüz sene evvel biz sadece ayva üretiyorduk, o yüzden ayva vardı ama şu anda ben bilgisayar üretiyorum. Şimdi, çocuğu bilgisayar... Böyle üzerine şey giydiriyorlar, o ayva oluyor, öbürü nar oluyor çünkü...

MUAZZEZ ORHAN IŞIK (Van) – Sayın Hocam, onlar da ithal oldular.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Tamam ama bilgisayar üretiliyor, şimdi, artık bunun manasını... Ve ben çocuğuma sordum: “Kızım, çok güzel, bugün sen ayva oldun yerli gününde; niye Yerli Malı Haftası yaptı sizin okul?” dedim, bir şey diyemedi çocuk, anlamını yitirmi: “Ayva.” dedi. “Elma.” dedi, yahu değil. Bizim, Türk malına, yerli malına olan ilgiyi artırmamız lazım.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – “869”u öğretmemiz lazım.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Burada, şu en altta bir şey yazdık: “Yerli mallara karşı olan psikolojik direncin kırılması, halk genelinde süren yabancı mal hayranlığının farkındalık faaliyetleriyle önüne geçilmesi ve burada devletin bir sinyal vermesi.” Çok basit bir yöntem de şu değerli milletvekillerim, son, burada bitiriyorum. Değerli milletvekilleri, Avrupa Parlamentosunda bu tip bir sunum istediler benden, müsaade ederseniz oradaki konuyu anlatayım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, son birkaç dakika, istirahat ediyorum, toparlayın.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Bitiriyorum, iki dakika...

Şimdi, şöyle bir şey var: Avrupa Parlamentosu Brüksel'de, buna benzer bir sunum, 2015 veya 2017'ydi. O sırada, Avrupa Parlamentosunun -biliyorsunuz- yıllık raporları çıkıyor, 2015 miydi, 2017 miydi hatırlayamıyorum. Türkiye'yi eleştiren bir madde var Avrupa Parlamentosunun raporunda, diyor ki: “Siz, kamu satın alma pazarlarında yabancı şirketlerin önüne engel koyuyorsunuz.” Bunun sebebi de şu: Biraz evvel bahsettiğim yüzde 15; hâlbuki o yüzde 15 de fiilen -KİK'çilere sorduğunuz zaman söylüyorlar- hiçbir şeye yaramıyor yani ayırt edici bir özelliği yok, onu kaldırsak da hiçbir zararı yok bize. Bu maddeye binaen -2007'de çıkmıştı bu Başbakanlık genelgesi, siz, kaynakları daha kolay bulursunuz- dediler ki: “Türkiye Cumhuriyeti devleti kamu satın alma pazarlarında yabancı şirketleri ekarte ediyor.” Buna benzer bir sunumdu ama en sonunda milletvekilleri var, Avrupa Parlamentosu milletvekilleri. Ben de konuşmamda şunu söyledim: Ben şimdi size bir şey soracağım; bu maddeyi yazmışsınız -Alman milletvekili var- Almanya ne zaman kuruldu? 1871 yani Almanya şu anda yüz seksen senelik bir ülke. Ben şunu öğrenmek istiyorum: Almanya, Avrupa'nın en büyük devleti ve en büyük trilyon dolar seviyesinde satın alma yapıyor devlet. Sorum şu size: 1871'den bu yana Türkiye'den bir fındık, bir kayısı -Malatya'nın kayısı- Diyarbakır'ın dibek kahvesi -bırakın kişiyi- aldı mı Alman devleti? El cevap: “Hayır, almadı.” Alman devleti şu ana kadar dünyanın en büyük satın alıcılarından biridir, Türkiye Cumhuriyeti'nden -devlet olarak- bir fındık almadı. Şimdi, Türkiye'ye bakın, ben, her yıl milyarlarca dolar gelişmiş Alman şirketlerinden kamu olarak satın alıyorum, bizim milletimizin vergileriyle dedim.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Meclisin otomobilleri Alman.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Arabalar Alman malı.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Şimdi, size soruyorum ey Avrupa Parlamentosu üyeleri: “Kim, kimin kamu piyasasına girmesini engelliyor?” dedim. Şimdi, burada, bizim yanımızda kimse bize Almanlar tabancayla bir şey satmıyorlar, Alman asansörlerini bize tabancayla satmıyorlar ki. Nasıl alıyoruz?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Toparlayalım Hocam.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Bitirdik.

Sayın Başkanım, psikolojik olarak hepimizin içinde yani benim de içimde, hepimizin içinde ve kamu satın alıcılarımızın içinde, belediyecilerimizin içinde illa da “Kötü olsun, yabancı olsun.” diye bir şey var; bunun kırılması gerekiyor; bu psikolojik kompleksi kırılmadığı sürece siz burada, biz burada ne yapsak önüne geçemeyeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, teşekkür ediyorum sunum için.

Şimdi, üç tane bağlantı var herhâlde uluslararası; onlara simultane tercüme yapılacak.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Evet.

Sayın Başkanım, 3 konuşmacımız üçer dakika konuşacaklar. Birincisi, Amerika Christopher Newport Üniversitesinden Doktor Travis Taylor; ikincisi, bizim üniversitemizden Hans Wissemma ama Hollanda’da, diğeri de Piergiuseppe Fortunato, UNCTAD’tan, o da İsviçre’den katılıyor yani 1 Amerika, 1 Hollanda, 1 de İsviçre. Siz, onu artık yönetirsiniz... Üç dakikaya sığdıracıklarını söyledi hocalarımız onlara.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Duyuyor musunuz?

DR. TRAVIS TAYLOR – Çok çok teşekkür ederim.

Ben, mümkünse ekranımı paylaşmak istiyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Buyurunuz.“...”(**)

2.- *Dr. Travis Taylor ’ın, video konferans sistemiyle, kamu sektörünün alımlarının uzun vadede kalkınmayı tetikleme ve Amerikan bakışı hakkında sunumu*

DR. TRAVIS TAYLOR – Teşekkür ediyorum.

Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosunun değerli üyeleri, büyük bir onur duyuyorum uluslararası ekonomist olarak.

Tabii, dünyanın pek çok ülkesini dolaştım, Türkiye’den çok etkin insanları, zengin geçmiş, gelişmişlik seviyesi... Son yüzyılda kitlesi çok... Ben kamu sektörünün alımlarının uzun vadede kalkınmayı nasıl tetikleyebileceğiyle ilgili bahsedeceğim.

Son yirmi yıldır yaptığım araştırmalarım aslında uluslararası hükümet alımlarına bakmak, kamu alımlarına bakmak; önemli bir araç bu sanayi politikaları ve gelişme hedefleri çerçevesinde. Benim uzmanlığım aslında tam bir kesişme noktası ekonomik kalkınma, kamu alımları ve uluslararası ekonominin kavşağındayım. Dünyada pek çok hükümet -Türkiye de dâhil tabii- karşılıklı ticaret anlaşmaları yapıyorlar hedeflerine ulaşmak için, olumlu sonuçlar elde ediyorlar satın alan hükümetler için. Tabii, sadece fiyat iskontolarının ötesine geçiyoruz. Kamu alımlarında bu model çok uygulanmıyor. Bu tür bir çerçevede, hükümet gerçek faydalar alabilir tedarikçilerden, doğru uygulanması konusunda bir çerçeve içerisinde. Sayın YüleK bundan bahsetti, tek yönlü ticaret ve sanayisinden bahsetti.

**

Bu bölümlerde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Zamanım, tabii, kısa. Maalesef, Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar, IMF gibi kuruluşlar tabii neoliberalizmden çok etkilenmiş durumdadır 1980'lerden 2010'a kadar. Bu kuruluşlar offset, dengeleme, karşı ticaret veya yerelleşme politikaları, ticaretin bozulması gibi konulardan çok etkilendiler politik olarak.

Kamu alımları, aslında "GPA" dediğimiz kamu alımları anlaşması anlamına gelmekte. Tabii, satın alma stratejilerini ortaya koyuyorlar, Sayın Yülek de bunları dile getirdi. Türkiye hâlihazırda, GPA'de gözlemci durumunda, bu doğru bir yaklaşım bence. Bana kalırsa, daha iyi bir politik esneklik sağlamayı ve içeriğini muhafaza edebiliyor aslında gözlemci olarak kalmakla.

Kamu alımları ve sinai politika seçenekleri tam önünüzde olacak. Sayın Yülek'in de bahsettiği gibi sanayileşmiş ülkelere baktığımızda, yüz yıldan uzun bir süredir bunlar katı kuralları takip etmediler. Bunlar kitaplarda kalır. Kamu alımı düzenlemesi -Dünya Ticaret Örgütü biliyorsunuz- bu tüzük gerçekten 1990'lara kadar çok dikkat görmedi. Birleşmiş Devletler, Fransa, Almanya, bunlar zaten sanayileşmelerini, kalkınmalarını tamamlamışlardı. Dolayısıyla şöyle derler, İngilizce de böyle derler aslında: "Dediğimi yap, yaptığımı yapma." Dolayısıyla bunu sorumlu olarak görüyorum ben ama. Türkiye doğru yolda bence gözlemci statüsünü muhafaza etmekle Dünya Ticaret Örgütünde. Bu esnekliğinizi korumanız lazım, önünüzdeki seçecek.

Kamu satın alımları bir alt küme aslında, genel araç setinizin içerisinde, sanayileşmeyi geliştirebilmek adına.

Son olarak, eğer izniniz olur ise Amerikan bakışına biraz temas etmek istiyorum. Bugün de ona atıfta bulunuldu. Hani, Amerika içerisinde Amerikan ürünlerinin teşvik edilmesiyle ilgili olarak. Doktor Yülek atıfta bulundu Amerika ürünlerinin alınması konusuna; bu, yeni bir politika Amerika için, Amerika ürünlerine yönelmesi. Aslında, tabii, hep kitaplarda, politikalarda yer almıştır 1933'lerden bu yana. Gel gelelim, Birleşik Devletler, ABD serbest ticaret politikasını da savunmakta. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı sonrasında tercihlerini kamu alımlarında artık, yerli firmalara çevirmeye çalışıyor. Tabii ki bir dengeleme politikasını da doğuracak bu. "ABD bunu nasıl yapıyor?" "Dünya Ticaret Örgütü kurallarına ve tüzüklerine aykırı olmadan nasıl yapılacak?" diye soracak olursak, bununla ilgili istisna müzakereleri yaptılar DTÖ'yle, o şekilde; yerel tedarikçilerle çalışma konusunda. Söz gelimi, yeni bir filo alınacak mesela Amerika'da. Amerika otomobil endüstrisi artık elektrikli araçlara geçiyor, filolar değişiyor. Kamu alımı duyurusuna gidildi yakın zaman önce. Geniş bir talep var, büyük talep var bu elektrikli araçlar için ve deneysel çalışmalar devam ediyor. Pek çok sanayi ülkesinin kalkınması açısından çok önemli oldu. Amerika'ya bakarsanız, aslında, 1800'lerde kaynak israfı çok vardı. Tabii, her proje deneniyordu ama başarılı olmuyordu. "Tamam, sorun değil." diyordu Amerika, "Bunun sosyal faydalarına bakalım." diyorlardı. Özellikle de endüstride, sanayide kamu alımları açısından. Çünkü her proje tabii ki başarılı olmayacak ama bu alımlar yapılacak ama net fayda nedir, elimizde kalan; buna bakmak lazım, benim de tavsiyem bu. Mill-Bastable testine örnek olarak bakabilirsiniz, yeni bir endüstri, bebek endüstrilerin korunması konusunda uzun vadede faydalar getirecektir; kısa vadeli getireceği mali yükün ötesinde. ABD'de, bizim ülkemizde nihayetinde, pek çok Amerikan, yerli malını destekliyorum ama biraz fazla güçlü bir araç gibi. Tabii, fırsat maliyetleri de var tüketici için de üretici için de çünkü çok geniş uygulanıyor. Bu politikanın hedeflendirilmesi gerekiyor düzgün bir şekilde, ülkenin gelişmişlik aşamasına göre biraz daha revize edilmesi lazım.

Çok çok teşekkür ediyorum dikkatiniz için. Sorularınız varsa memnuniyetle cevaplarım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYILDIZ – Teşekkür ediyoruz kapsayıcı ve bilgilendirici konuşmanız için. Eğer platformda kalırsanız sorusu olan üyelerimiz olursa, onları da sizden alırız.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Profesör Doktor Hans Wissema'ya söz veriyorum.

Sayın Wissema, Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu üyeleri olarak OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörümüz Sayın Profesör Doktor Murat Yülek'ten aldığımız sunum kapsamında sizin de konuya ilişkin katkılarınızı almak istiyoruz. Ancak eğer en fazla beş dakika içerisinde sunumunuzu gerçekleştirirseniz memnun oluruz.

Teşekkürler.

3.- Prof. Dr. Hans Wissema'nın, video konferans sistemiyle, satın alımlarda şirket çalışmaları hakkında sunumu

PROF. DR. HANS WISSEMA – Teşekkür ederim.

Ben de satın alımlara bir şirket açısından bakmak istiyorum. Devlet, tabii sadece devlet değil, yerel yönetimler de var, bunlar satın alma makamları endüstri, sanayi piyasasında. Satın alma stratejilerini, kamu organları inovasyonu, yenilikçiliği destekleyecek şekilde kullanabilir. Biz bununla ilgili çalışmalar yaptık, “Şirketler nasıl çalışıyor?” diye baktık; 3 farklı alan tespit ettik aslında duruma bağlı olarak.

Şirketlerin çok değişik stratejileri var. “Satın alma” nedir? Tek bir şey değil, pek çok biçimde karşımıza çıkabiliyor. Ben ona strateji diyorum ama bunların ilki güç stratejisi. Kimin alıcı, kimin satıcı olduğu arasında net bir sınır var, aralarında işlem gerçekleşiyor; bu kadar. Bunlar birbirlerini muhatap olarak görüyorlar, ortak bir çıkarları yok, hani alma ve satma dışında. Nihayetinde yüksek fiyatla biri satmaya çalışıyor, birisi düşük fiyatla almaya çalışıyor. Dolayısıyla çok sayıda tedarikçi potansiyeliniz varsa, bu iyi. Çünkü birinden diğerine dönebilirsiniz kamu alım otoritesi olarak. Üründe de çok fazla farklılıklar olmayacaktır, emtialarda durum böyledir mesela. İşlem koşulları da genelde standarttır. Hani, istif olabilir, FOB teslimat olabilir, çok çeşitli teslimatları var, bunların tanımları farklı farklı. Yani standart bir lisan kullanılmakta, bu işlemler bu şekilde hitama erdiriliyor. Genel itibarıyla satın alıcı bu alanda 2 veya 3 satıcıyla muhatap olacaktır. Nihayetinde fiyatı düşük tutmak için, rekabeti sağlamak için bu lazım.

İkincisi ise “tune in strategy” dediğimiz gibi daha nüanslı, burada net bir sınır yok alıcı satıcı arasında çünkü... Söz gelimi, bir satıcı projesini veya ürününü alıcının tesisine kurar eğer alıcıdan daha ucuza bu işi yapabiliyorsa. Bir ürünü alıyorsunuz dolayısıyla montajı da yapılıyor. Biliyorsunuz, büyük mağazalarda bu olur. Stantlar var, kozmetik stantları vardır firmaların, kendi personelini getirir oraya, o standına aslında, mağazalarda, alışveriş merkezlerinde. Dolayısıyla kozmetiği kendi satın almıyor, alışveriş merkezli kozmetik firmasını getiriyor oraya. Tabii ki, alışveriş merkezinin standartlarına uymak zorunda kozmetik firması. Dolayısıyla satıcı servis hizmeti de verebilir. Bu da başka bir strateji.

Son olarak iş birliği stratejisi var. Ürün birlikte inşa ediliyor, diyelim uçak olsun veya uçak motoru olsun. Uçak motorunu gidip piyasadan alamıyoruz, tabii, bunlar özel olarak tasarlanmaktadır uçak başına. Özellikle, uçak ve motorların bir arada tasarlanması gerekmektedir dolayısıyla katılımcı bir süreçtir bu. Onunla ilgili söylenecek tabii ki çok şey var ama... Söz gelimi insanların çok ciddi etkileşimde olması lazım hem alıcı hem satıcı tarafında dolayısıyla talep edilen ve tedarik edilen, istenen seviyede olsun. Bunlar gördüğümüz genel strateji.

İnovasyonun teşvikine geldiğimiz zaman kamu alımlarına yönelik, tabii ki, çok ciddi satın alma gücü var kamu erkinin. Kamu alımlarıyla yenilikçiliği tabii ki teşvik etmek isteriz. Nihayetinde vergi mükelleflerinin parası kullanılmaktadır, bununla ilgili oyun oynayamayız, kumar oynayamayız. Dolayısıyla bir ödünleşme var aslına bakarsanız ihtiyaçlarınızı teminat altına alma konusunda.

Bir de teşvik etmek istediğiniz inovasyon var, yenilik var. Devlet çoğunlukla veya... Bir ulusal firma 3 satıcı stratejisinden yola çıkıyorlar. 2 tanesi “İyi bir ürün, risk yok.” diyor ama fiyatı düşük tutabiliyorlar ama diğerinde de yenilikçi bir firma var, biraz daha riskli. Toplam satın alınanın küçük bir kısmı buna verilirse iş sorunlu çıksa bile kayıp daha düşük olacaktır ve daha sonraki müzakerelerde kamu alımı otoritesi de güçlü olacaktır. Ama bu şirketin güçlenip ileride daha büyük katkı yapması da söz konusu olabilecektir. Kamu sektörü ve belediyeler yeni firmalardan, yenilikçi firmalardan, küçük firmalardan tabii ki daha çok alıma gitmelidir. Tabii ki, risksiz olmasını istiyorlar ama bu riski almadan da yenilikçiliği desteklemeyiz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Konuşmasının son bölümünde yer alan “Küçük bir deneme başarısız olsa dahi kamu bundan kazanacaktır.” sözünü diğerleriyle birlikte son derece anlamlı bulunduğumu ifade etmekteyim.

Şimdi, sözü Doktor Fortunato’ya veriyorum.

Buyurun Sayın Fortunato.

Bu arada Sayın Doktor Wissema, eğer platformda kalırsanız üyelerimizden soru olursa sizden almak istiyoruz.

Çok değerli sunumunuz ve bilgilendirmeniz için tekrar teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Fortunato.

4.- Dr. Piergiuseppe Fortunato'nun video konferans sistemiyle, kamu alımlarında sanayi politikalarının önemi hakkında sunumu

DR. PIERGIUSEPPE FORTUNATO – Teşekkür ederim bu davetiniz için.

Hayırlı sabahlarınız olsun.

Sayın Komisyon üyeleri, sayın TBMM üyeleri, sayın katılımcılar; büyük bir keyif duyuyorum aranızda bulunmaktan. Çok ciddi bir potansiyeliniz var ülke olarak, buna ben de katılıyorum, Sayın Yülek’e katılıyorum. Çok farklı boyutlar da var aslında ve ben de bunda küçük bir rol üstlenmiş olmaktan memnunum.

Spesifik olarak kamu alımlarından bahsediyoruz. Aslında, biraz perspektif sağlamak istiyorum. Sanayi politikaları çerçevelerinde, Sayın Yülek zaten ciddi bir giriş yaptı. Neden bu önemli? Sanayi politikalarını konuşuyoruz kamu alımları konusunda. Neden şimdi yapıyoruz? Çünkü bütün ileri ekonomiler bu seyahatlerini tamamladılar, yoksulluktan sanayileşmeyle istihdamı stabil hâle getirme imkânına ulaştılar, yüksek verimlilik ve üretkenliğe ulaştılar; güzel bir sanayi politikası bu. Ama önceden de söylendi, Sayın Taylor da söyledi, 70’lerden itibaren bu tür politikaların tabii, savunmaları, eleştirenleri daha güçlü konuşmaya başladılar. Kalkınma ajansları, IMF temsilcileri aracılığıyla olsun, sanayi politikaları tabii devlet eliyle yürüyor. Burada birazcık zayıf kaldı bu tartışmalar mali tartışmalar arasında. IMF çalışmalarında bunu görüyoruz sanayi politikalarıyla alakalı.

Daha yakın zamanlarda öncelikle küresel finans krizi yaşadık, Covid-19’u yaşadık. Sanayi politikaları tabii ki aslında tartışmalarda yeniden yerini aldı uluslararası ve ulusal platformlarda. 84 ülke galiba son beş yılda bir sanayi politikası belirlediler, sanayi politikasını tabii fazla uygulamak da istemiyorlar. Peki, nasıl uygulanır? Artık kritik sacayağı var bizce sanayi politikalarında aslında. Öncelikli diyebiliriz bunlara. Öncelikle, pandemi ciddi bir koruma talebi ortaya koydu ulusal tedarik zincirleri, özellikle kritik üretim alanlarında.

İkincisi: Hükümetler kalkınma ve inovasyonu kamu yatırımlarına yönlendirmek zorunda kalıyor. Kamu yatırımları genellikle stratejik kontrol alanlarına girmez aslında, özellikle aşı araştırmalarında bunu gördük. Son aylarda böyle çıkıyormuş. Dijital alanda çok daha fazla şey yapılması lazım; veri egemenliği, lokalizasyon ve açıklama politikaları konusunda. Sonra, yer bazlı politikalar kullanması lazım coğrafi eşitsizlikleri gidermek için. Eşitsizlikler tabii ki Covid-19'tan çok ciddi etkilendi. Sanayi politikası, iklim ve karbon sorunları konusunda kullanılması lazım.

Bugünkü tartışmalar çerçevesinde, kamu alımlarını düşünürken tabii ki stratejik olarak alım yapmanız lazım, piyasaları şekillendirici bir etkisi de olacaktır. Kamu alımlarının çok ciddi etkisi olabilir. Özel kuruluşlar hükümetlerin bu taleplerini karşılamada zorluk bile çekebilirler. Stratejik yürümek konusunda özellikle tıbbi ekipmanlar, cihazlar, tıbbi hizmetler konusunda olsun çok ciddi imkânlar var.

Hükümet tabii ki gelişmeye muhtaç bölgelerde istihdamı ve işleri de destekleyebilir. Tabii, yenilikçi ürünler için, yenilikçiliğin desteklenmesi adına kamu alımları küçük bir arsa kullanılabilir. Talep de bundan aslında istifa edecektir, bir diyalog ve bilgi paylaşımı imkânı da olacaktır kamu alım otoriteleri ile satıcılar arasında. Bir kamu-özel ortaklığı gibi düşünülebilir bu. Gelişmekte olan ülkeler, satın almayı, tabii sanayileşmeyi ve üretimi desteklemeli. "İnovasyon değil." diyenler de var ama hava yoluna bakalım, Brezilya'ya bakalım... Bıyoçözülebilir selüloz ürünler var. Demek ki, sadece üretim ve sanayiye değil, inovasyona da odaklanılabilir. Türkiye'nin elinde önemli araçlar. Devlet iktisadi teşekkülleri bu dönüşüm stratejilerinde kullanılabilir. Singapur'da mesela bu teşekküller çok ciddi rol oynadılar. Çok farklı faaliyetlerde, havacılık sektöründe, tersanecilik ve TELEKOM sektörlerinde; bölgesel kuruluşlar da burada rol üstlenebilir, lokalize tedbirler için.

Tabii, Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Komisyonu olarak hükümetler, politika mekânını maksimize etmenin yollarına bakmaları lazım. Kamu alımlarını bir araç olarak, etkili bir araç olarak kullanabilirler. DTÖ'nün kamu alımları anlaşması veya GPA; bunların bir anlamı var. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, satın alım piyasalarını yabancı hizmetlere zannediyorum açıyorlar. Türkiye, hâlâ gözlemci statüsünde, anlaşmaya girmiş durumda değil. Tabii ki serbest ticaret anlaşmalarının sayısı artmakta, bunlar yasal olarak bağlayıcı. Hâlâ şunu da söylemek lazım: Kamu alım piyasaları dünya genelinde gelecekteki liberalizasyonun bir parçası olmadığı; dolayısıyla, şundan emin olmamız lazım: Elimizde bir imkân var, bir ortam var, bunu kullanmalıyız ve bu istikameti kullanmalıyız.

Çok çok teşekkür ediyorum, dikkatiniz için, davetiniz için.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Doktor Fortunato'ya gerçekten hem içeriği son derece güçlü olan hem de samimi sunumları için teşekkür ediyorum. Sayın Fortunato, eğer platformda kalırsanız üyelerimizden soru geldiği takdirde sizden cevap almak istiyoruz. Ayrıca, biz de Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu ve üyeleri olarak sizi dinlemekten, sizlerle birlikte olmaktan büyük keyif aldık.

Çok teşekkür ediyoruz, gerçekten, istifade ettik.

IV.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A)GÖRÜŞMELER

1.- OSTİM Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Yülek, Dr. Travis Taylor, Prof. Dr. Hans Wissema, Dr. Piergiuseppe Fortunato tarafından yapılan sunumlara ilişkin görüşmeler

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Şimdi, Kıymetli Komisyon üyelerimiz, diğer hocalarım; sunumla ilgili zaman kısıtını da dikkate alarak üyelerimizin bu konudaki görüş ve düşüncelerini de almak istiyorum.

Öncelikle, İffet Hanım bir programı nedeniyle ayrılmak durumunda olduğu için kendisine müsaadenizle ilk sözü vermek istiyorum, sonra diğer üyelerimizle devam edeceğiz.

Buyurun İffet Hanım.

İFFET POLAT (İstanbul) - Çok Kıymetli Başkanım, Değerli Komisyon üyelerimiz ve Değerli Rektörümüzün nezdinde OSTİM Üniversitesi ekibi; hepinize bu değerli sunum için teşekkür ediyorum. Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Tabii ki çok istifade ettik, öncelikle bunu söylemek istiyorum. Türkiye ekonomisi için kamu alımlarının bir kaldıraç vazifesi görmesi, dünyada da bunun örneklerinin yadsınamayacak kadar çok olması ve bunun tekrar bizim gündemimize getirilmesi de çok kıymetliydi, önemliydi; teşekkür ediyorum. Tabii ki özellikle endüstriyel sanayi büyümesinin en önemli girdilerinden birisi enerji. Tabii ki bakıyoruz, bugün ekonomisini düzeltmiş, dünyada ilk 20'ye giren, endüstrileşmiş ülkelerin çoğu 1900'lü... Çoğu da İkinci Dünya Savaşı'nı ve Birinci Dünya Savaşı'nı yaşamış olmalarına rağmen endüstrileşmelerini tamamlamışlar. Hatta enerji ihtiyaçlarını, 1950'li yıllarda nükleer enerji yatırımlarını yaparak tamamlamışlar. Biz de aslında 1950'li yıllarda, rahmetli Menderes döneminde, nükleer enerjiyle ilgili bir yatırım girişiminde bulunmuşuz fakat 1960 darbesiyle bunun önü kesilmiş. Yine, Türkiye'nin tarihinde, motor ve otomotiv sanayisinde çok ciddi ilerlemeler kaydedilmiş, kendi otomobilimizi yapmışız, yine 1960 darbesinin akabinde akamete uğratılmış. Bugün biz, o kaybettiğimiz fırsatı TOGG'la yeni dönemde yakalamaya çalışacağız. Tabii ki yine siz uçak sanayisinden, Airbus'tan, Boeing'den bahsettiğiniz. Airbus'ın kuruluşu 1974, Nuri Demirağ'ın kurduğu uçak fabrikasının tarihi 1936 yani aslında, siyasi politikaların, siyasetin ekonominin önünü açması gerekiyor, yatırımın önünü açması gerekiyor. Türkiye'de ise maalesef uzun bir süre yatırımın, hatta ülkenin yüz yılını, iki yüz yılını kurtaracak yatırımların önü kapatılmış. Bugün, biz, bu fırsatları yeni yeni değerlendirmeye çalışıyoruz. Bu manada, kaçırdığımız fırsatları yakalarsak inşallah çok farklı bir şeye gelecek Türkiye.

Bakın, Süveyş Kanalı, Panama Kanalı 1900'lü yılların sonunda yapılmış ve ülkelere buldukları coğrafi konumda çok büyük fayda sağlayan, yan endüstrileri geliştiren, makineleşmeyi artıran, gemi sanayisini yükselten yatırımlar. Biz, bugün, Kanal İstanbul'u yapmak için hâlâ tartışıyoruz, mücadele ediyoruz. Bence bu vizyonun artık milli bir vizyon olarak hepimizde siyasetüstü bir hâl hâline gelmesi gerektiğini düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum sunum için.

Hayırlı günler diliyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - İffet Hanım'a çok teşekkür ediyorum katkıları için. Ayrıca, katılımınız ve burada olduğunuz için teşekkür ediyoruz. Toplantıda başarılar diliyoruz, kolay gelsin.

Söz almak isteyen üyemiz Tahsin Bey.

Buyurun.

TAHSİN TARHAN (Kocaeli) - Sayın Başkan, ben öncelikli olarak size teşekkürle başlamak istiyorum. Böyle bir sunumu programa aldığımız için ben çok teşekkür ediyorum. Sadece bu sunumu dinlemek değil, bundan sonraki adımları da vizyon açısından bizim için önemli oldu.

Ben öncelikli olarak şunu sormak istiyorum: "Satın almada merkezileşme." dediniz. Sunumu dikkatle inceledim, bana göre sunumun aslında kamu ayağı biraz açık yani kamu ayağına çalışmamışsınız. "Satın almada merkezileşme" dediğiniz, aslında hem teknoloji açısından hem üretim açısından... Bizim bakanlığımız var, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı var. Onun öncülüğünde, Sağlık Bakanlığının

veya Millî Eğitim Bakanlığının ihtiyaçları teknolojik olarak neler; bunlar gerçekleştirilebilir. Öyle oturtulursa daha iyi olur diye düşünüyorum. “Satın alma merkezi” diye bir sistem olmaz yani ancak bir bakanlık vasıtasıyla oluşur ve diğer bakanlıklarla koordineli şekilde çalışabilir.

Bir de size bir önerim var. Kamu alımlarından bahsediyorsunuz, sadece kamu alımları değil, biraz daha genişletirseniz, bunun özellikle üretim ayağını da desteklemeniz gerekiyor yani eğer kamuda, kamu şu şu ürünleri alacaksa bunu nasıl üretecek, bu üretimle ilgili çalışmalar yapabilirseniz, öneri olarak sunabilirseniz faydalı olur diye düşünüyorum. Yani sadece “Ürün var da kamu almıyor.” diye değil de bir de bunu nasıl üretecek? Bu üretimi nasıl geliştirebilir? Şöyle şöyle destekler sunulabilir diye düşünüyorum; bu tamamen bir öneri.

Bir de bu alımları, üretimi desteklemeyi kanunlarla nasıl düzenleyebiliriz? Bu önerileri Büyük Millet Meclisine sunum yapıyorsanız getirebilirsiniz yani “Şöyle şöyle düzenlemeler yapılırsa hem özel sektörü destekleyip kamu özel iş birliğiyle şu üretimleri yapabiliriz.” diye öneri gelirse, böyle bir çalışma yaparsanız faydalı olur diye düşünüyorum çünkü sunumumuz biraz havada kalmış gibi, yani biraz genişletip temelleri oturturmak gerekir diye düşünüyorum. Kusura bakmayın, yani bu bir öneridir, iyi bir çalışma yapmışsınız ama bunu genişletmek gerekiyor.

Bir önerim de -Sayın Başkana teşekkür ettim- aslında bu sunum Bakanlar Kuruluna veya bürokrasinin üst kademelerine sunulması gereken bir sunum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tahsin Bey, hem katılımınız hem katkılarınız nedeniyle çok teşekkür ediyorum. Önerileri de Hocam dikkate alıp cevaplayacaktır, özellikle DTÖ kurallarında analiz ve değerlendirme sonucunda küresel uygulama ve pratiklerden yola çıkarak DTÖ kurallarına takılmadan nasıl bir düzenleme yapılabilir hususu modelleme olarak gerçekten çok faydalı olur. Belki hocamda vardır, varsa dinleyelim, yoksa da gerçekten tamamlamakta fayda var.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi Fahri Bey’e söz veriyorum.

Buyurun.

FAHRİ ÇAKIR (Düzce) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli hazırunu saygılarımla selamlıyorum. Bize dışardan destek veren değerli hocalarıma da hassaten teşekkür ediyorum.

Tabii, bu sunumu oldukça değerli buluyorum. Sunuma bilimsel bir bakış açısıyla birlikte işin pratiğinde, siyasi ayağında uygulama biçimine ilişkin katkılar ve öneriler gerçekten takdire şayan ancak tabii, bu anlatılanların, bu sunumun ve -muhtemelen öyle olacaktır- genelde iştirak ettiğimiz bu kavramın pratikte uygulanır olmasını sağlamak lazım, bunu ete kemiğe büründürmek lazım yoksa yıllardan beri daha çok şehir efsanesi hâline gelen birçok meseleyi konuşa geliriz, bizden sonraki nesiller de bunu bu şekilde konuşmaya devam ederler. Bahsedildi, ben tekrara düşmek istemiyorum bu anlamda. Nelerin siyasi ya da başka saiklerle önlerinin kesildiği -ülkemiz açısından konuşuyorum- bunlar hepimizce malum ancak biz ilkokulda okurken -benim yaşım müsait bu işe- “Yerli giyin, yerli olsun her şeyin.” derlerdi, hâlâ hafızalarımızda. Dolayısıyla masaların, sıraların üzerine -benim hâlâ hatırımda- narenciye getirilirdi, genellikle böyle turunçgillerden; mevsim olarak herhâlde kış ya da narenciyenin olduğu mevsime mi isabet ederdi vesaire. Yani bu belki söylem olarak, işin başlığı çok kayda değer ama uygulama biçimine baktığımızda yani ilkokul çocuklarının masalarının üzerinde böyle eğlenceli yiyecekleri gördüğü şekliyle algılarda kaldı. Bunu, tabii, ne kadar derin analiz edersek ondan o kadar çıkarım elde ederiz; bu, işin bir tarafı. Ancak tabii, konuşuldu, kim ne derse desin, benim

ne inancım ne cibilliyetim ne milliyetim buna müsait değil ama dünyayı maalesef ve maalesef para yönetiyor yani finansman yönetiyor. Dolayısıyla parayı kazanmak lazım. Ekonomik değerler önemli. Ekonomik gücünüz kadar gücünüzün varlığı, maalesef inanmasak da kabul edilecek bir gerçek gibi ortada duruyor. Tabii, bunun önünü açmak lazım, alımları yapmak lazım, alımları yaparken sanayiye kollamak lazım. Sanayi üretim demek, sanayi istihdam demek, ülkemizde de öyle. Hatta ben Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığından geliyorum, orada da ben zaman zaman... Bunun, Hocam, bu tarafını da -tırmak içinde söylüyorum- ele almanızda fayda var; 365 oda ve borsa var Türkiye genelinde. Bunlarda ciddi ağırlığı olanlar ticaret ve sanayi odaları. Çok az ilimizde ticaret odası ayrı, sanayi odası ayrıdır, çok az sayıdadır. Bütün istihdamı üreten, gerçekten ülke kalkınmasına doğrudan etki eden sanayilerdir, sanayi kuruluşlarıdır ama odalarda yani STK'lerde temsil kabiliyeti maalesef birleşik odalarda ticaret tarafındadır, onların üye sayısı fazla olduğu için, sayısal çoğunluk orada olduğu için. Böyle bir dengesizlik bu STK'lerde de var. Bunun da bilimsel olarak alınıp bu çalışmaların içerisine dercedilmesinde fayda olduğu kanaatindeyim âcizane, sayın hocalarım.

Bir başka konu, tabii ki kamunun satın alması. Kamunun satın alması, hiç şüphesiz yerli üretimi hem koruyacak hem kollayacak hem coşkusunu ve cesaretini artırarak devam ettirecek bir kavram. Kendi imkânlarıyla bir müteşebbis kalktı, bir sanayi üretimini ortaya koydu, üretti, alan yok –bahsedildi, az evvel söylediniz- ancak kamu alımlarıyla bunun desteklenerek ayakta kalması yani illaki oraya kalkıp şu veya bu destek için, finans desteği doğrudan yerine imal edilmiş ürünü satın alma cihetiyle birlikte o işletmeleri ayakta tutmak lazım. Bu çok doğru bir tespit, burayı desteklemek, kamunun alımını mutlaka sağlamak lazım. Ancak şunun da önünü açmamız ya da bunu bir şekilde, bilimsel bir şekilde -nasıl çalışırız bilmiyorum- hepimizde vardır... Hatta bu öyle baskılanmış ki -bunu bir itiraf olarak da kabul edebilirsiniz- o da şu: Bir kalite meselesi var; yabancı kaliteli, yerli kalitesiz algısı yerleşik düzende beynimizin bir tarafında sürekli duruyor bu. O nedenle, biz, sürekli yerlinin kaliteli olduğunu, kaliteli olabileceğini, hakikaten kalitenin ispatını hangi saiklerle ortaya koyacaksak belki bilimsel çalışma, belki sosyolojik çalışma, belki eğitim, belki eğitim müfredatına konulması şeklinde olabilir mi; onu biliyor değilim ama bunu çalışmak lazım çünkü bu kaliteyle alakalı bir sorunumuz var, belki hepimizin kahir ekseriyetle bir zafiyeti olarak düşünebiliriz.

Bir de şu var: Tabii ki bu yerliyle alakalı kısım, yerli ve milli. Tabii, yerli, milli; buna ideolojik olarak bakmıyoruz, bu masanın etrafında hiç kimse -tabii ki bir siyasi kimlik var, sırtımızda bir siyasi forma var- bu cihetlerden bakmamaya çalışıyor ve çalışacaklardır hiç şüphesiz arkadaşlarımız çünkü ülkenin, ülkelerin bilimsel bir şekilde kalkınmalarıyla alakalı bir model ya da modellemeyi veya bununla alakalı istifade edecek adresleri konuşuyoruz burada. O bakımdan, yani yerli ve milli mesele ülkenin kalkınması ise, sanayileşmesi ise, bunun örnekleri de hep sanayiyle olmuşsa yani bugün bahsettiğiniz gibi 200 ülkenin içerisinde yüzde 10'u yani 20 tanesi sanayiyle kalkınmışsa, ben aynen katılıyorum, sanayi olmadan kalkınma olmaz ama sanayiyle alakalı kısımda bir de ithalata bağlı sanayiye, burayı da incelemek lazım. Yani bir sanayi ürünü ithalata bağlı, ithal edeceğiz, sanayi ürünü üreteceğiz, sonra ihraç edeceğiz. İşte o ihraç ettiğimiz ithalata bağlı o malı, her neyse o ürünü ne kadar biz yerli hâle getirdik, hangi ölçüde getirdikse o ölçüde biz ülkemizi kalkındıracağız ya da sanayileştireceğiz. Dolayısıyla ithalata bağlı ihracattaki sanayinin yerli de dâhil olmasının dersinin fazlasıyla çalışılıp oraya da devletin belli bir şekilde... Özellikle yapıyoruz ancak belki yeterli değil, o dersi de biraz daha fazla çalışarak bu sanayi dalında da yerli dâhili artırmak lazım. Mesela otomotivde bu var, bunu fevkalade yaşıyoruz, belki en büyük ihraç kalemlerimizden bir tanesi ama ithalatımızın ölçüsü oldukça yüksek. Bunu mümkün olduğu kadar... Tabii, çok gayret ediyoruz gerçekten. Mesela yerli otomobilde çok daha iddialıyız; bunda yüzde 51'le başlayacağız, inşallah 2022'de de bu üretilmiş olacak. Dolayısıyla, ülkemiz bu konuda, sanayi anlamında, gerçekten savunma sanayisi -siz de örnek olarak

verdiniz- bu en belirgin, en canlı örneği olduğu için çok çarpıcı bir örnek olarak önümüzde duruyor ama sadece savunma sanayisiyle sınırlı değil, elbette kalmamalı, birçok alanları siz saydınız, bunların her bir tanesinde üretim, sanayileşme olmalı, bu sanayileşmede de kamu alımı olmalı. Tahsin Bey’in de az evvel ifade ettiği gibi, tabii, burada, bu alım merkezleriyle, alımın başlıklarıyla alakalı, müdahale etmekle alakalı kısımda çünkü bu iktisadi bir alan, ekonomik bir alan, para hareketinin olduğu bir alan, oldukça -ne diyelim- mayınlı bir alan tabiri caizse -tırnak içerisinde söylüyorum- buralara çok sağlıklı bir mekanizmayla birlikte gözlemci, ne bileyim orayı denetimci, artık adına ne denir bilmiyorum, öyle bir yapıyla birlikte kamunun alımını süratle ve oldukça en üst düzeyde yerli üretime yöneltmekte hiç şüphesiz fayda var.

Şimdi, tabii, dünyadan örnekler verildi. Dünyadan verilen örneklerle alakalı kısımda herkes kendi hesabına çalışıyor. Bizim ülkemiz, burada muhalefet etsek de iktidar etsek de sıkıntıyı hep beraber, çocuk çocuğumuzla birlikte biz yaşıyoruz. O hâlde yaşadığımız sıkıntıyı ortadan kaldırmak için üreteceğimiz ürünün mutlaka yüksek teknoloji ürünü olması lazım, inovasyonunun yüksek olması lazım, geçerliliği olması lazım. Mevsimsel, altı ay, bir sene, bir dönem sonra atıl hâlde kalacak teknolojiler yerine kalıcı, sürdürülebilir sanayiye de mutlaka tercih ediyor olmamız lazım ama olmazsa olmazımız sanayileşme, bunda da yerlisi olmalı, yerli alım olmalı. Yerli alımın olması için kamu alımını çok çok önemsiyorum, önemli buluyorum ve bunu âdeta hem gelenek hem de bu olmazsa sanki çok etik bir kabahat işlemişçesine belli bir böyle kavramsal, ahlaki bir durumu bu işin içerisine dercederek bu kamu alımlarını eğer sağlarsak biz bu üretim konusunda yeni sanayiye adım atacak, parasını harcayacak kim ve kimselere de çok ciddi örnek oluruz diye düşünüyorum.

Sunumların için özellikle çok çok teşekkür ediyorum. İnşallah bu sunumların hayata geçtiği, ete kemiğe büründüğü toplantılarda görüşmek ümidiyle çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, sağ olun.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Fahri Bey, çok teşekkür ederim.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Çok kısa söz alacağım, arkadaşlar da izin verirse öncelik alabilir miyim?

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Önceden basanlar var.

Semra Hanım müsaade istiyorlar, var mı müsaade?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Ziyaretçim var ama. İki dakika konuşabilir miyim?

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Tabii, buyurun. Aynı mazeret bende de o yüzden.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Tamam Hocam.

Ayhan Hocam buyurun.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım, değerli hazırım, değerli misafirler; daha önceden beraberce bir araya da geldiğimiz Orhan Bey ve Sayın Rektörümüzle de burada bulunmaktan çok mutluyum, öğretim üyelerimize de hoş geldiniz diyorum. Sunumun tamamına katılmadım, maalesef başka bir toplantıya da gitmem gerekti, o yüzden özür diliyorum.

Şimdi bu konuda ben çok kısa bir şey söylemek istiyorum. AK PARTİ’nin yaklaşık yirmi yıllık iktidarı boyunca politikaları; dışarıdan borçlanma, içeride göreceli bir refah yaratma ve bununla, göreceli refah üzerine kurulmuş bir sistem, ithalata dayalı bir sistemdi. Bu sistem yürümedi. Biliyorsunuz, Binali Bey de geçenlerde “Para bolken bol bol borçlanmışız, sıra ödemeye gelince ‘Nereden çıktı bu borçlar?’ diyoruz.” dedi.

Şu anda sistem tıkanmış durumda. Yani bunların çok rahat öngörülebileceği de belliydi. Peki nasıl kalkınacağız? Tabii ki üretim ve ihracat yaparak. İhracatta iyi durumda mıyız? Keşke paralarımızı onlara harcasaydık, inovasyonda geriyiz. Bu konuda Orhan Bey'in çalışmalarını özellikle belirtmek isterim. Ostim olarak haberleşme teknolojileri kümelenmesinde çok katkıları oldu, başarılı da gidiyor, tebrik ediyorum. İnovasyon ve AR-GE'de ileri gitmeliyiz, beşerî sermayede yani insan kaynaklarında ileri gitmeliyiz, altyapıda ileri gitmemiz, bu "altyapı" derken hukuk, adalet altyapısı iyi olması lazım, bürokratik mekanizmaların daha uyumlu çalışması lazım, bunlara önem vermeliyiz. Bunlar olmadığı sürece imalatın itici gücünde sorunlar yaşarız diye düşünüyorum.

Hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam çok teşekkür ediyoruz katkınız ve katılımınız için. Sağ olasınız.

Şimdi Semra Hanıma müsaade eder misiniz?

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Tabii, tabii.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Semra Hanım, buyurun.

SEMRA KAPLAN KIVIRCIK (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle Sayın Ali Kenanoğlu, söz hakkını bana verdiğiniz için nezaketinizden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Sayın misafirlerimiz, Sayın Ostim Teknik Üniversitesi Rektörümüz, sanayi bölgesini temsil eden yöneticilerimiz ile beraberindeki heyete ve uzaktan erişimle bize, toplantımıza katkı sunan sayın profesörlerimize çok teşekkür ediyorum. Böyle bir toplantıyı organize ederek faydalanmamıza imkân tanıdığı için Sayın Komisyon Başkanımıza çok teşekkür ediyorum.

Konu kesinlikle çok önemli. Türkiye'nin kalkınması hedefi etrafında çaba göstermek için bir araya gelmiş insanlar olarak gerçekten hepimizin bu konuda söyleyeceği şeyler ve yaptığı şeyler var. Öncelikle ben şunu ifade etmek istiyorum ki ben Manisa Milletvekiliyim, Manisa ihracatta Türkiye'de 5'inci sırada olan, sanayisiyle, ticaretiyle çok önemli bir şehir. Şimdi bu ifade ettiklerinizi uygulamayla harmanlama imkânı bulduğum için o anlamda bunu belirtmek istedim. Zikrettiğiniz özellikle beyaz eşya, elektronik diye ifade ettiğiniz pek çok markayı barındıran bir bölgeden geliyorum ben. Katma değerinin anlamını çok iyi biliyoruz. Katma değerini oluşturmak için verilen çabayı çok iyi biliyoruz. Devlet-sanayi iş birliğinin anlamını ve devlet-sanayi iş birliği olduğu zaman hem kamusal anlamda üretilen faydanın hem de sanayi üretiminin ürün bazlı kalite gelişimini çok iyi görüyoruz. Biz şu dönemde özellikle yerleşme; yerli, millî üretim anlamında Sanayi Bakanlığımızın, Ticaret Bakanlığımızın "ithalat önleyici tedbirler" adı altındaki düzenlemeleriyle ilgili olarak çok önemli yol almış durumdayız. Biz beyaz eşya ana sanayisiyiz, otomotiv yan sanayisiyiz. Bu anlamda şu anda artık Avrupa'da özellikle -hani, çok eskiye giderek ifade etmek istemiyorum, günceli tartışmak istiyorum, zaten geçmiş döneme dair vekillerimiz çok önemli tespitlerini ifade ettiler- pandemi döneminde, bütün dünyanın kapandığı bir dönemde bizim sanayicilerimiz, Manisa bölgesinde üretim tesisleri olan firmalarımızı "Stoklarımızı kuvvetli tutun, personel çalışma programınızı lütfen iyi planlayın çünkü biz durmadan üretime devam edeceğiz." dediler ve Avrupa sanayisini, Avrupa üretimini besleyen bir konumdaydık. Bu nasıl oldu? Bu elbette doğru ürünlere, doğru yatırımlara verilen desteklerle oldu. Bu nasıl oldu? Doğru planlamayla oldu, kalitede rekabetin getirdiği yükselmeye oldu.

Şimdi, bu anlamda kamu alımları çok önemli ama işte bunun birkaç ayağı var. Kamu ve sanayi iş birliği tabii ki, rekabetin getirdiği o kalite artışının asıl amaca hizmet etmesi adına üniversite-sanayi iş birliği, bunların hepsini bir araya getirdiğiniz zaman zaten bir zorlayıcı, arada bir reaktöre ihtiyaç

duymadan sistem, çark kendi kendisine işliyor. Yani asıl sanayimize bu anlamda çok büyük bir rol düşüyor. Asıl amaç tespitlerinde ve adımlar noktasında, hedefe ulaşmakta ihtiyaç duyulan eksikler ve adımlar noktasında bir miktar daha yoğun çalışma yapmamız gerekiyor belki. İşte elimizdeki imkân ve üretim budur, “Bunu modele nasıl uyarlayabiliriz?” şeklinde değil, mutlak memnuniyeti sağlayacak ve genel anlamda ülke refahını, kamusal anlamda hizmet artışını sağlayacak olan “Asıl tema, asıl ürün, asıl hizmet nedir?” diye bunun üzerinde bir geliştirme çalışmaları daha yoğunlaştığı zaman zaten hani arzu ettiğimiz yerli, millî üretimin yerli, millî gelişim kaygısıyla kullanımı artıyor. Biz bunu hani bölgesel olarak yaşayan ve sonuca ulaşmakta bütün paydaşlarının taşın altına elini koyduğu bir bölgeyiz, Ostimde de bu birlikteliği görmekten dolayı çok büyük bir memnuniyet duydum.

Sunumunuz için tekrar teşekkür ediyorum. Ben de hazırandan bekleyen misafirlerim olduğu için müsaade rica ediyorum.

Sayın başkanım çok teşekkür ediyorum, müsaadelerinizi rica ediyorum.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ – Semra Hanım, biz çok teşekkür ediyoruz katılım ve katkılarınız için. Sağ olun, ayağınıza sağlık.

Şimdi Ali Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Merhaba, ben İstanbul Milletvekili Ali Kenanoğlu. Hem salonda bulunan ve sunum yapan değerli hocalarımıza ve on-line olarak da toplantıya katılan ve sunum yapan hocalarımıza teşekkür ediyorum sunumlarından dolayı.

Tabii çok önemli, basit ve geçerli bir kuraldan bahsettiniz yani kamu alımlarında yerli üretim tercih edilmesi meselesi. Aslında bir taraftan baktığınız zaman oldukça da basit bir kural bu. Sonuçta ülkedeki ekonomiyi canlandırmak istiyorsanız, kendi ülkeniz içerisindeki insanların refahını artırmak istiyorsanız, “kamu alımları” dediğimiz, devlet otoritesi tarafından ve bağlı kurumları tarafından yürütülen alımların buralardan yapılması basit bir kural bir taraftan baktığınız zaman, önemli ve geçerli bir kural. Şimdi bunu anlatırken bunun dışında davranmayı, örneğin salondan örnek verdiniz, işte elektronik cihazlardan, ekranlardan filan bunu anlatırken sadece bir yabancı hayranlığı üzerinden bir örneklemeyle belirttiniz bunu. Bu yeterli midir? Yani örneğin, bu salonda bulunan bu elektronik malzemenin alınmasının geçerli sebebi sadece yabancı hayranlığı mıdır? Yani akademik olarak yapmış olduğunuz çalışmalar bunu nasıl cevaplandırıyor ya da orada ne tür cevaplar gördünüz? Ya da sadece kalite midir ya da kalite ne kadar fark ediyor? Başka saikler var mıdır? Bunları merak ettiğim için soruyorum ya da bilmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Diğer taraftan, bu dünya üzerinde de bir çevre ve doğa faktörü korunarak kalkınma öne alınıyor artık. Yani bildiğimiz kadarıyla bütün dünyada, bütün gelişmiş ülkelerde kalkınma sadece sanayi odaklı, sadece refah artırma, işte ne kadar, ülkenin mali gücünü, maddi gücünü artırma üzerinden değil, diğer taraftan da bu kalkınmanın çevreyi ve doğayı tahrip etmeden yapılıp yapılmadığı da önemli çünkü atom santrallerinden ve benzeri şeylerden bahsettiniz. Yani sadece bizim için kalkınmak mıdır? Dünyanın her tarafında yaşam ve doğa savunucularının feryat ettiği... Ben bir İstanbul Milletvekili olarak Marmara’daki müsilaj meselesini de görerek, bilerek konuşuyorum. Bu da kalkınmanın bir sonucu değil mi yani bu kalkınma politikasının bir sonucu değil mi; yanlış kullanmayalım? Yani hâlen dahi fabrikaların atıklarının Marmara Denizi’ne aktarıldığı bir yerde bu Marmara’yı insanların, canlıların yaşayabileceği bir yer olarak nasıl tutacağız? Mesele sadece kalkınmak mı? Yaşadığımız coğrafyayı ne yapacağız? Bununla birlikte kalkınmayı ele alamaz mıyız? Bu konuda sunumda bir şey yoktu, onu ifade etmek isterim.

Bir de tabii, bizim Komisyonumuz teknik bir komisyon. O yüzden de çok politik konulara girmiyoruz konuşmalarımızda. Arkadaşlarımız değindiği için bir iki şey söyleme ihtiyacı hissettim çok derinlemesine girmeden. Ülkenin kalkınması önemli ama sizin söylediğiniz... Örneğin bunu tarif ederken, işte, millî geliri hesaplarırken 80 milyona bölerek yani ülke nüfusuna bölerek kişi başı millî geliri buluyoruz ama ülkenin kalkınmasının sonucunun bir avuç zümrenin hizmetine sunulan bir yerde ülke kalkınmış oluyor mu? Yani bu kalkınmadan sadece bir avuç bir zümre faydalaniyorsa, onlar menfaat sağlıyorsa, matematik üzerinde ya da hesap üzerinde 80 milyona, 90 milyona böldüğün zaman çıkan sonuç sahada yoksa, sadece bunu siz bir ülkenin millî gelirini bulmak için bölüyorsanız, pratikte bu bölünmüyorsa, bu, kalkınma anlamına geliyor mu? Akademik olarak buna cevabımız nedir, nasıl bakıyorsunuz bu boyutlara?

Bir de hani, bütün meseleler konuşulurken demin de söylediğim gibi, kapitalizmin çıkarları çerçevesinde bakılıyor. Örneğin ben şuna üzüldüm, arkadaşımız ayrıldı ama: Pandemide fabrikaların çalışmasını bizim övünerek mi anlatmamız gerekiyor? Yani o fabrikalarda çalışan işçiler ne oldu, onlar nasıl korundu? Biz evlerimizde yatarken, dinlenirken, biz evlerimizde her türlü tehlikeden uzak dururken bu fabrikalarda, atölyelerde çalışan insanları koruyabildik mi? Yani onları açık tuttuğumuz için, yine bir avuç insanı beslemek için ve kapitalizmi artırmak için, kapitalizmi yükseltmek için bu fabrikaları açık tutmak aslında bizim övüneceğimiz bir şey mi yoksa oturup düşünüp üzüleceğimiz bir şey miydi? Bunu da sormak istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNTAŞ – Ali Bey, çok teşekkür ederim katkı ve katılımlarınız için.

Şimdi Tacettin Bey'e söz veriyorum.

Buyurun.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle sunum için çok teşekkür ederiz. Değerli Rektörümüz Murat Yülek Hocamıza da teşekkür ederiz.

Ben konuyu iki örneklemeyle, sonrasında da üç öneride bulunarak toparlamak istiyorum.

Birincisi, yine, Sanayi, Ticaret Komisyonu olarak, hatırlarsanız belli bir dönem önce, İzmir Serbest Bölge'de bir firmayı ziyaret etmiştik. Göğsümüzü kabartan bir tesisti, hem uçak gövdesi imalatı hem de uzun menzilli füze imalatı yapan bir firmaydı "Kale" isminde. Orada Sanayi Komisyonu olarak bize bayağı da bir sert çıkmıştı işin sorumlusu olan kişi. Şöyle bir ifadede bulundu: "Beni bu işe bulaştırdınız. Ben ülkemini savunması için şöylesine girişimlerde bulundum ama sonrasında ben TSK'ye, Silahlı Kuvvetlerimize bir tek silah bile satamadım, Karadeniz'de bile bu füzelerin denemesini yapmıştım. Dolayısıyla benim yerli bir firma olarak Türkiye Hükûmetine satabileceğim bir ürün olmadığını anladım, gittim bir Amerikalıyla ortak oldum." Böyle acı bir reçeteyi bizim önümüze koydu, ben hiç unutmuyorum onu, kendim de İzmirli bir iş adamı olarak.

Şimdi, Sevgili Hocam bir örnek verdi, çarpıcı ve güzel bana göre. Verdiği örnek, Konya'daki firmaya, robot yapan adamcağıza bizim nasıl bir güvence vermemiz gerekli ki İzmir'deki iş adamının başına gelen onun başına gelmesin? Yani Amerika'yı tekrar keşfetmek yerine burada robot üretimi yapabilecek kadar teknolojisini ileri teknoloji hâline getirmiş bir firmadan bizim faydalanmamız lazım. Demek ki Sevgili Başkanım, bir öneridir bu, o kurumu da ziyaret kapsamına almalıyız diye düşünüyorum.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Teşekkür ederiz.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Bizim bu gezilerimizin, ziyaretlerimizin böylesine ciddi bir faydası olduğunu düşünüyorum ben. Yani hem sanayiciye bir yanda motivasyon katmak hem bizlerin de teknik anlamda bilgileneceği anlamında çok ciddi katkılar sağladığını düşünüyorum. Bu önemli.

Ama mesela benim içimi yakan başka bir şey daha vardı. Yanılmıyorsam beş altı yıl önceydi, Denizli’de en büyük binaya -adliye binasının inşaatıydı sanıyorum- Çin’den mermer getirildi ve dış cephesi olduğu gibi Çin malı mermerle kaplandı ve ben yine buradaki bu toplantılarımızın birkaçında, hatırlarsanız, çok sık yerli malı savunucusu birisi olarak... Televizyonlarda da yirmi yıla yakın bir zamandır yerli malının üzerinde, 869 barkodunun önemini gençlerimize anlatmak için üniversitelerde, liselerde özel konferanslar dâhil olmak üzere çok koşturdum ben çünkü şunu görmüştüm: 1979 yılında Almanya’da eşimin çalıştığı bir Alman otomotiv fabrikasına gittiğimde kapıda şöyle bir yazıyla karşılaştım: “Eğer Japon otomobiline bineceksen git kendine Japonya’da iş ara.” Aynen bu ifade, Almanca. Ve şok olmuştum, daha çok gençtim. Neden Alman otomotiv devi böyle bir şey yazma gereği duyuyor? Fransa’da gösterime giren filmlerden 6’sı Fransız filmi olmak zorunda. Sordum, niye böyle dedim. “Bir, kültürümüzün yozlaşmasına izin vermemek; iki, dilimizi korumak; üç, sanatçımızı korumak için biz böyle bir yasa çıkardık.” dediler. Amerika’da “Buy Amerikan” adı altında yerli malı kampanyaları var, yılın belli dönemlerinde kutlanıyor ve destekleniyor. Fransa’yı anlattım.

Şimdi, bunlara baktığımız zaman geldiğimizde biz ne yapmalıyız, doğrusu ne? Bence şunu yapmalıyız: Birinci önerim, Türkiye’de önce yüksek teknoloji üretiminin haritasını çıkarmalıyız. Bunu üniversitelerden hocalarımızın da destekleriyle, az önce örnek verilen Konya’daki robot fabrikası dâhil olmak üzere, geçen gün ziyarete gittiğimiz ODTÜ’deki tesisler dâhil olmak üzere birçok yerle ilgili bence böyle bir harita çıkarmamız lazım, çok önemsiyorum bu haritayı. Sonra, satın alma konusunda kamu kurum ve kuruluşlarının yerli malı tercihi konusunda daha önce konuşmuş olan ki Hocamın da karşı çıktığı yüzde 15 meselesi kafa karıştırıyor, bu doğru değildir, bunu zorunlu hâle getirmeliyiz bence. Yani şimdi, Denizli’deki Adalet Sarayına Burdur’da mermer varken Çin’den mermer getirilmesi ne anlam taşıyor? Yani bu tamamen istihdam düşmanlığıdır.

FAHRİ ÇAKIR (Düzce) – Akla ziyan.

TACETTİN BAYIR (İzmir) – Yani akla ziyan bir şey, istihdam düşmanlığı bir şey bu. Yani bizim ülkemizde bu kadar işsiz insan evine ekmek götüremezken Çin’deki adam iş bulacak, ben İtalyan kravatu takacağım, İtalya’daki tekstilci işçi alacak, benim buradaki tekstilci dükkânını kapatıyor. Ya böyle bir anlayış olmaz. Yerli malı bu yüzden önemli, işsiz insana iş bulmak için çok önemli.

Yani burada satın alma konusunda da kesinlikle yasalarımıza... Özellikle o inşaat birim fiyatlarını belirlediğimiz bir skala var, cetvel var “bayındırlık birim fiyatları” adı altında. Burada da bazı ürünlerin fiyatlandırmaları var. Yani otuz beş senedir inşaat sektöründe iş yapan birisi olarak bu hep önüme çıkmıştır benim. Yani benim ülkemde Kale Kilit varken -atıyorum Kale’yi- bir başka ithal kilit markası niye konur o inşaatta? Yani oradaki mühendis arkadaş veya projeyi çizen, ihaleye çıkan arkadaş yerli malı aynı kalitede olmasına rağmen neden ithal malda ısrar eder? Bunu anlamakta ben zorluk çekiyorum. Aynı kalitede bakın, arada bir kalite farkı da yok yani bunu anlamış değilim. Bunu zorunlu hâle getirmeliyiz diye düşünüyorum.

Bir üçüncüsü, son önerim de şudur: Bunu biz mutlaka kamu spotu slaytı olarak genç kuşağa götürmeliyiz, 869 barkodunun niçin kullanılması gerektiğini. Babasının, amcasının, dayısının işsiz kalmamasının öneminin o olduğunu, alışverişi yaparken AVM’de markette ürünü şöyle kaldırıp barkodunda 869’u görmesi gerektiğini kamu spotlarıyla mutlaka topluma yaymalıyız. Bence yerli olmak, yerli malı kullanmak buradan geçiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Çok teşekkür ediyorum.

Özellikle somut öneriler bazında ortaya çıkan hususlar da gerçekten cesaret verici. Sağ olasınız, ağızımıza sağlık katkı ve katılımlarınız için.

Şimdi Komisyonumuzda konuyla ilgili hem çalışmaları hem de gerçekten gayretleri nedeniyle bir misafir üyemiz, katılımcımız var. Ben öncelikle kendisine teşekkür ediyorum katılımı için, aramıza hoş geldin diyorum; İstanbul Milletvekilimiz Nevzat Şatiroğlu.

Şimdi kendisine söz veriyorum.

Buyurun Nevzat Bey.

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum nezaketinizden dolayı.

Çok kıymetli üyeler, OSTİM Üniversitemizin çok değerli yöneticileri, OSTİM sanayisinin çok değerli yöneticileri; hoş geldiniz, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Gerçekten çok değerli bir sunum yaptınız Rektörümüz Sayın Murat Bey Hocamız, bir genel perspektif çizdiniz, kamu alımlarının ekonomik gelişmede kalkınmadaki rolünü çok net bir şekilde ortaya koydunuz, teşekkür ediyorum bundan dolayı.

Ben aynı zamanda KİT Komisyonunda üyeyim, Başkan Vekili görevi yapıyorum ve ülkemizin, bakanlıklarımızın, kamusal teşekküllerin denetimlerini yapan bir Komisyonunda görev yapıyorum ve daha önce de bir KİT’te Genel Müdürlük yaptım. Şimdi bir ifade kullandımız -katılımında da değilim- Türkiye’de kamu alımlarında yüzde 15 yerli malı fiyat avantajı olmasına rağmen çalışmadığını net bir şekilde ifade ettiniz. Şimdi ben de birkaç tespitin altını çizerek ifade etmek istiyorum. Kamu deyince bakanlıklarımız, ilgili kuruluşları, KİT’lerimiz, belediyelerimiz, özel idarelerimiz, birçok kuruluşumuz kamu harcaması yapmak suretiyle alım yapıyor, mal hizmet alıyor. Üstyapı yatırımları, altyapı yatırımları, arıtma sistemleri gibi teknolojik yatırımlar ve birçok kalemde, burada sayamayacağım kalemde alım yapıyoruz. Birçok küçük belediyemiz var, örneğin arıtma tesisi kurmaya çalışıyor, ifade ettiniz -kaydolması için bir kez daha altını çizerek ifade ediyorum- belki o belediyemizde veya o valiliğimizde o işin teknik şartnamesini yazmaya yetkin mühendisi yoktur, bu da çok doğaldır. Yani gerek ölçek olarak gerek nüfus olarak gerek işin uzmanlığı gereği orada bu tip mühendislerin olmaması çok da doğaldır ama ifade ettiniz ki farklı yöntemlerle şartnameler oluşturuluyor ve bizim kaynaklarımız maalesef yabancı markalı hizmetlere ve ürünlere doğru kayıyor.

Şimdi ben burada açıkçası Savunma Sanayii Başkanlığımızda yerlilik oranı anlamında yakaladığımız başarıyı bu sektörlerde nasıl elde edebiliriz konusunda sizden -bir sayın vekil ifade etti- daha somut bir öneri istiyorum Sayın Başkanım müsaade ederseniz.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Modelleme gibi bir şey...

NEVZAT ŞATIROĞLU (İstanbul) – Evet. Yani bunu daha ete kemiğe bürünür bir şekilde, ayakları yere basar şekilde kamu ne yapmalı bu konuda, kamu otoritesi neleri ortaya koymalı ki biz bu alımlarımızı... Ha, bir merkezî satın alma olarak asla söylemiyorum, sadece prensipleri ortaya koyan bir merkezî disiplin, yine satın almalarını ilgili kuruluşlar kendi bütçesinden yapsınlar noktasında sizden bir katkı beklediğimi ifade etmek isterim.

İkinci sorum: Tabii, ekonomik gelişmeler, teknolojik gelişme ve sanayileşme bir taraftan da insan kaynağının azaltımı gibi sosyolojik bir sorunla karşı karşıya bırakıyor bizi. Hastanelerde robotik resepsiyon görevlisinden bahsettiniz. Siyasetçi olarak -bütün siyasi partileri ilgilendiren meseledir

bu- “Şimdi biz oradaki insanları ne yapacağız?” diye bir sorunla karşı karşıya kalıyoruz. Acaba üniversiteniz ve başka kuruluşlarımızda bu teknolojik gelişmelerin işsizliğe olası olumsuz katkılarıyla ilgili bir çalışma var mıdır, merak ediyorum.

Teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

Sayın Başkan, çok teşekkür ederim size de, çok sağ olun, başarılar diliyorum inşallah.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ - Çok teşekkür ediyorum Nevzat Bey; gerçekten burada bulunmanız güç verdi, katkılarınız için teşekkür ediyorum.

Şimdi Kadim Bey’in söz talebi var.

Kadim Bey, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Sayın Başkanım, önce teşekkür ediyorum. Gecikerek katıldım ben de, özür diliyorum. Bugüne kıymetli emekleriyle katkı sunan değerli konuklarımızın hepsine de ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Tabii, ülkemizde üretimi hep konuşuyoruz, üretim planlaması noktasında çok iyi bir ülke değiliz. Birçok teknopark kuruluyor. Mesela Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde bilişimle ilgili bir teknopark var. Şimdi, ülke böyle metropol kentlere, böyle yatırımda teknolojiyi ve bilişimi satın alacak firmalara oldukça uzak. Bir iş insanı oraya gelebilmesi için işte uçakla Sivas’a incek yahut Samsun’a incek yani yaklaşık üç günü gidiyor ama bizim yani hükümetin ilan ettiği 3 tane kıymetli ovamız var ama buralarda nedir? Bu ovalarda pandemi süreci de gösterdi ki kıymetli ürünleri üretip, bu ürünleri katma değeri yüksek hâle getirip ülkemizin her noktasına ya da yurt dışına göndermek gibi. Bu anlamda üniversitelerimizin birbirlerini kopyala- yapıştırardan öteye gerçekten devletle ortaklaşa ya da devlete somut öneriler sunma noktasında bir çalışmayla bunun bir planlama içerisine girmesi lazım. OSTİM -isminden de belli- Ankara’da ya da Türkiye’nin her tarafında çıkma bir parça da olsa yeni bir ürüne de ihtiyacımız olsa en pratik bulabileceğiniz bir merkez. Türkiye’de bildiğim kadarıyla sadece Antalya’da var tarım teknopark, bunun dışında yok ama Türkiye’de 171 tane kıymetli ova var. Buralardaki üretimlerimizi kıymetli hâle getirmemiz lazım. Ülke olarak biz Sanayi Devrimi’ni de yapamamış bir ülkeyiz, dünyayla da böyle çok kısa hamlelerle bölük pörçük... İşte az önce sevgili kardeşimin verdiği örnek gibi, kendini geliştirip bir ürün yakalamış ama bunlarla biz ülkemizin kalkınmasını da sağlayamayız, cari açığımızı da kapatamayız, ihracatta da dünyanın saygın ülkeleri arasında hak ettiğimiz yeri alamayız.

Bunun dışında, organize sanayi bölgeleri bir facia. Bakın, çevreyle ilgili gün geçmiyor ki yeni yeni şeyleri görmeyelim. İlimden isim vermeden söyleyeyim, 5 tane organize sanayi bölgesinin birinde sadece arıtma var, kalan o bildiğiniz Yeşilirmak’ın sularına salıverilip gidiyor.

Ayrıca, bir garabet daha: Böyle elinde güç olan politikacılar yarışıyor, ne yapıyor? “Ben güçlüyüm, benim ilçemin 10 bin nüfusu var, bir organize sanayi bölgesi istiyorum.” 15 kilometre mesafede bir ilçemiz daha var, oradan da bir organize sanayi bölgesi talebi oluyor ve bunların bazılarında doluluk var, bazılarında yok ve bunun yanında altyapısı devlete yük, ikisi bir araya gelse belki bir sinerji oluşacak, daha farklı bir gelişmeye doğru gidecek ülkemiz. Bakanlığımızın da çok çalışması lazım. Dünyayla, emperyalist güçlerle baş edebilme noktasında kıymetli üniversitelerimizin de artık yönünü, eğitim kalitesini artırırken üretim merkezli, yerel kaynakların kıymetli hâle dönüşmesine yönelik hızlı bir çalışmaya da ihtiyacı var.

Tabii, ülkemizde hep yerelde güçlendirmeden söz ediyoruz. Marketler yarasını çıkaramadık arkadaşlar bu ülkede. Bizim orada küçük esnaf dernekleri örgütlenip esnaf ve sanatkarlar slogan asıyorlar, bakın bize bu bir ışık tutuyor: “Ekmeği mahalle fırından, eti mahallendeki kasaptan, çayı

şekeri mahalle bakkalından, sebze-yeni meyveyi de mahallendeki manavdan al.” diyor. Biz bunu kamuya da yaymalıyız, bu bir politikamız hâline dönüşmeli. Bunun için de Komisyonumuzun biraz daha öne çıkıp bu konuda da üzerine düşeni yapması gerekir diye düşünüyorum. Geç kaldığım için üzgünüm çok şey kaçırdığımı biliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ZİYAALTUNYALDIZ - Kadim Bey’e katkı ve katılımları nedeniyle teşekkür ediyorum.

Ayrıca katılımla ilgili ve zamanla ilgili duyarlılığımız nedeniyle ayrıca teşekkür ediyorum Kadim Bey.

Şimdi, öncelikle iki buçuk saati geçti salondayız, konu son derece kapsamlı, üyelerimiz son derece konuyla ilgili ama konu kendi başına ayrı bir değerli. O nedenle bu konuyu Türkiye Büyük Millet Meclisi Sanayi, Ticaret, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonumuzda harmanlama ve kapsayıcı bir şekilde analiz etme fırsatı verdiği için ve bize bu iyi ve gerçekten ufuk ve vizyon açıcı, çok kapsamlı sunumu nedeniyle Değerli Hocamıza, Sayın Yülek’e teşekkür ediyorum. Uzaklardan programı başından beri izleyen ve gerçekten, İngilizcede biliyorsunuz bir laf vardır “Last but not least.” diye yani süre kısa ama katkıları büyük olan Doktor Taylor’a, Doktor Wissem’a, Doktor Fortunato’ya tüm Komisyon üyelerimizin yürek dolusu teşekkürlerini ifade etmek istiyorum ve çalışmalarında başarılar diliyorum. Her zaman kendilerinden istifade etmeye devam edeceğiz.

Aslında zaman darlığı nedeniyle birkaç hususun altını çezeceğim, sonra da hocama üç beş dakika verip kapatacağım toplantıyı. O yüzden sizlerin de üç beş dakika ilavenize ihtiyacımız var.

Değerli arkadaşlar, bu konu millî bir konu, ülkemizin bugünü, yarını ve geleceğini ilgilendiren bir konu. Hepinizin bildiği gibi, geçmişte birtakım çalışmalar bu anlamda akamete uğramış. İşte, uçak fabrikası konusu -biraz önce arkadaşlarımız ifade etti- Nuri Demirağ’ın, 1936 ilk uçak fabrikası girişimi, ilk yerli motor fabrikası girişimi 1963, Gümüş Motor, ilk yerli otomobil fabrikası 1961, Devrim; bütün bunlar akamete uğramış, eğer bunlar üretime geçmiş ve hayatımızda olmuş olsaydı her hâlde bugün ekonomik olarak da teknolojik olarak da farklı bir yerde olacaktık. Bütün bu tecrübelerden hareketle, hepinizin bildiği gibi, ülkemizde bugün yerli otomobilimizin yapılmasına dönük Cumhurbaşkanımızın önderliğinde TOGG’un özel sektör eliyle yapılması girişimi var; bu son derece önemli ve buna geçmiş tecrübelerden hareketle parti ayrımı gözetmeksizin ülke olarak sahip çıkmamız gerektiğini düşünüyorum. Millî Muharip Uçak Projesi var, MİLGEM’ler sahaya inmiş durumda ve özellikle model olarak başarılı olduğu için söylüyorum, Savunma Sanayii Başkanlığındaki yüzde 25’lerdeki yerlilik oranı yüzde 70’lere çıkarıldı; bence hakikaten hocamın da ifade ettiği gibi başarılı bir model ve bu modelin enerji üretimindeki yerli ve millî politikalarımız, özellikle enerji alanındaki kurulumla ilişkin sanayi katkısının da yerli olmasına dönük destekler; bütün bunlar bir çabanın, bir yere doğru gitmenin samimi gayretleri ve gerçekten pratiği diye düşünüyorum. Burada özellikle SSB modelindeki hususun tüm kamu alımlarında, sınıralımlarda uygulanabilmesine dönük bir modelden bahsediyor hocamız. Bunun modellenerek benzer bir anlayışla... Çığır açan bir uygulama olabilir mi? Kesinlikle olabilir. Çalışmanın da amacına gerçekten ulaştığını düşünüyorum, özellikle parti ayrımı gözetmeksizin tüm arkadaşlarımız bu nosyona çok samimi bir şekilde katkı verdiler ve bunu belki Meclisimizin de çabası ve yürütmenin bu anlamdaki katılımıyla farklı şekillerde yürütmek ve ülkede bu anlamdaki olumsuz yani özel sektör dâhil demin ifade ettiğiniz algılardaki yani yerli mi, yabancı mı; eğer ibre yabancı tarafındaysa burada algılarda ve zihniyette de bir değişime ihtiyaç olduğunu görüyoruz. O zaman topyekün, özellikle kamu alımları başta olmak üzere özel sektör alımlarında da tedarikte gerçekten eş değer olan ürünler varsa yerliyi tercih etmeye dönük bir algı ve değişimi sağlamak ve bunu olguya dönüştürmek gibi bir çabaya da ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Ben tekrar çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, hocamıza beş dakika vererek toparlamasını rica edeceğim.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK - Değerli Başkanım, değerli üyeler, değerli vekillerim; yaklaşık üç saattir birlikteyiz; her şeyden önce, bu değerli vaktinizi bize ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz çünkü sizlerin vakitleri gerçekten çok değerli. Meclisin nasıl çalıştığını da uzaktan da olsa fark edebiliyoruz yani dolayısıyla, hani bu kadar işinizin içinde bu konuları bizden dinlediğiniz için gerçekten minnettarız.

Şu anda bizimle birlikte olan Travis Hocamıza, Piergiuseppe Fortunato ve Hans Wissema'ya ben teşekkür etmek istiyorum, Başkan da etti ama özellikle Travis Taylor Hocamız Amerika'dan katılıyor şu anda, orada saat sabah dört galiba yanlış hesaplamıyorsam yani birazdan herhâlde işe gidecek, az kaldı; sabah altı olmuş. Çok teşekkür ederiz Travis.

Ben bu yorumlar için de çok teşekkür ediyorum. 6 sayfa not aldım, bunlar bizim bu sunumu biraz daha ileri götürecektir, biraz daha somutlaştıracak doneler ihtiva ediyor. Şimdi, tabii, bunların her biri hakkında bir şey söylemek zor ama ben teker teker not aldığım için şöyle başlıklarla geçeyim, inşallah beş dakikayı yakalarım ama yakalayamazsam siz yönetirsiniz süreci.

İffet Hanım enerji meselesinden bahsetti, enerji meselesi çok önemli ama aynı zamanda o enerjinin... Şu anda iyi giden bir şey var Türkiye'de yenilenebilir enerjinin toplam içindeki payı artıyor, bu çok önemli bir şey çünkü biz fosil yakıtlarında yurt dışına bağılıyız, yenilenebilir enerjide ve özellikle o enerji üreten makinelerin teknolojisinde bizim tüketicilikten üreticiliğe de geçmemiz lazım, yoksa evet, enerji olmadan sanayi olmaz ama enerji makinelerini de üretebilir hâle gelmesi lazım gelişmekte olan ülkelerin.

Tahsin Tarhan Bey burada çok önemli şeyler söyledi yani "Bunları somut hâle getirmek lazım." dedi. Tabii, şöyle bir şey de var: Hani çok konuştuk ama çok fazla vaktimiz de olmadı bazı şeyleri için ama en somut önerdiğimiz şey, Başkanımızın da bahsettiği bu merkezî satın alma olayı. Bununla ilgili eğer siz bize dersiniz ki "Ya, nasıl bir düzenleme olur? Bize bir şeyler yaz." onu hazırlayabiliriz, şeref de duyarız. Tabii, bu çok tartışılan bir konu; bu merkezileştirme ne kadar doğru, ne kadar yanlış; biz burada bir tarafız ama "Savunma sanayisinde aldığımız tecrübeyi sivil taraflara nasıl geçirebiliriz?" konusunda basit de olsa bir düzenleme çalışması yapılabiliriz, bu SSB meselesi.

Ayrıca, küçük de olsa başka rötuşlar da var. Mesela "SİP" diye bir şeyimiz çıktı, siz onu yakından biliyorsunuz, 4734'ün içine konuldu ama...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Sanayi İşbirliği Programı.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Sanayi İşbirliği fakat şu anda bu da uygulanmıyor çünkü opsiyonel olarak girdi yani biraz evvel Şatıroğlu Vekilimiz de bahsetti hani somut öneri meselesinde. Şimdi, bir idare, eline bir şeyi alıyor diyor ki: "Ben Kızılcıhamam Belediyesiyim, ben şöyle bir şey yapacağım, satın alacağım, bunu nasıl bir maddede alayım?" Ona en kolay gelen tabii SİP değil, direkt olarak bir şartnameyi bir yabancı şirkete, büyük şirkete yazdırıp -şartname yazmak da çok zor bir iş gerçekten- ondan sonra devam etmek. SİP'in altına, SİP kapsamına bu girerse iş çok zorlaşıyor satın almacılar tarafından. Bir küçük rötuş da SİP'i zorunlu hâle getirmek, bununla ilgili bizim yaptığımız araştırmalar var; artısıyla, eksisiyle mesela Güney Afrika'da denendi. Artısı var, eksisi var ama onun artı taraflarını güçlendirerek zorunlu hâle getirmek de çok basit bir somut öneri olabilir; bunları yazılı olarak da verebiliriz.

İnşallah bazı şeyleri atlamıyorum. Ziya Başkanımız DTÖ meselesinden bahsetti. Tabii, DTÖ meselesinde ülkemiz, açıkçası bütün gelişmekte olan ülkeler, bunu Piergiuspe Fortunato da destekleyecektir... Biz bu Dünya Ticaret Örgütü platformundaki müzakerelerde, pazarlıklarda gelişmekte olan ülkeler olarak –sadece Türkiye değil- açıkçası çok zayıf kalıyoruz. İşin bir ucunda çok büyük, dünya devi olan “multinational” dediğimiz büyük şirketler var, 100-150 yaşa ulaşmış, dünyanın 30 ülkesinde operasyonu olan. E, şimdi böyle şirketlerin karşısında gelişmekte olan ülkelerdeki şirketler çok zayıf, güçsüz kalıyor, o yüzden bu şirketlerin desteklenmesi lazım. Bu büyük şirketlerin, tabii, dünyaya faydaları da var mutlaka ama bir zararları da şu: Bu şirketlerin lobi güçleri de çok fazla. -Hani, biraz evvel yabancı hayranlığıyla nasıl mücadele ederiz gibi bir şey vardı- bu şirketler çok güçlü ve lobi güçleri de çok fazla; Türkiye içinde de gelişmekte olan diğer ülkelerdeki lobi güçleri de aynı zamanda Dünya Ticaret Örgütü nezdindeki güçleri de fazla. O yüzden, sadece Türkiye’nin değil, gelişmekte olan ülkelerin buradaki kapasitesini de artırması lazım. Bu konuda da UNCTAD’ın da -Birleşmiş Milletler kuruluşudur, Doktor Fortunato da orada çalışıyor- çalışmaları var, birlikte yaptığımız şeyler de var; hatta, ekim ayında böyle bir “workshop” yapacağız bizim üniversitemizde. Dediğim gibi, bunları yazılı hâle de getirebiliriz, eğer milletvekilimiz hakikaten istiyorsa bizden yazılı bir şeyler hazırlayıp gönderebiliriz, çok da seviniriz.

Fahri Bey Başkanımız borsalardan bahsetti. Sanayi kesimi gerçekten maalesef dezavantajlı bir kesim. Burada hepimizin işi gücü var ama mesela, inşaat yapan iş adamlarımız kadar, ticaret yapan iş adamlarımız kadar bu sanayicilerimiz maalesef güçlü değil. Finans sistemlerindeki –Türkiye de dâhil olmak üzere- bankalardaki veya sermaye piyasalarındaki kaynaklara erişim hususunda da sanayi şirketleri diğerlerine göre dezavantajlı durumda. Çok basit, ben bir iş adamı olsam “İki sene de tamamıyla satacağım bir konut projesi mi yapmak, yirmi beş sene, otuz beş sene Katolik izdivacıyla bağlı olacağım bir sanayi yatırımı mı yapmak?” diye bir ikileme girsem, ben şahsen Murat Yülek olarak inşaatı seçerim, çok daha kolay.

TAHSİN TARHAN (Kocaali) – Zaten öyle yapıyorlar Hocam.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Öyle yapıyoruz.

Dolayısıyla, Güney Kore’de vesaire olduğu gibi bu sektörler arası –çünkü sanayi bizim için çok daha önemli- “risk adjusted return” diyorlar, risk düştükten sonraki net getirileri sanayinin lehine biraz düzeltmemiz lazım. Sanayi için bir adam yatırım yaptığı zaman diyor ki: “Ben buradan önümüzdeki elle sene ortalama yüzde 10 kazanırım ama elli sene ve yatırım yapacağım, teknolojiyi seçeceğim, Çin’le rekabet edeceğim, Almanya’yla rekabet edeceğim, devletle uğraşacağım biraz çünkü maalesef bürokrasi de çok, öbür tarafta, bir inşaat yapacağım, iki sene de ortalama yüzde 15 kazanacağım ve iki sene sonra başka bir iş yapabilirim, ufuk çok daha kısa; gidip sanayiye seçmem. O zaman, devletin burada görevi, özel sektördeki yatırımcıya, iş adamına, sanayiciye ve potansiyel sanayicilere bu sektörler arası getiri farklarını azaltıcı bazı düzenlemeler yapmak. Değerli milletvekilleri, benim gözümde Kore mucizesinin sırrı -bu konuyu çok çalışmış bir insanım- ya da Japon veya şu andaki Çin başarısının sırrı, sanayinin riskle uyumlaştırılmış getirisini diğer sektörler göre yükseltmek, bu kadar basit. Siz bunu yaptığımız zaman, ülkemizde bir sürü insan var, yatırımcı var, bunlar sanayiye doğru yönelir ama mevcut şartlarda ne Türkiye’de ne başka bir ülkede insanlar sanayiye yönelmezler. Finansman bulamaz, vergisi daha fazladır, sendikayla uğraşması lazımdır, iş güvenliği... Bir araştırma yapıldı değerli milletvekilleri, bunu Ufuk Akçığıt Hoca yaptı Merkez Bankasıyla birlikte; Türkiye’deki şirketlerin -2 milyon civarında şirketimiz var- eleman sayıları. 1 elemanı olan -histogram- kaç şirket var? 2 elemanı, 3 elemanı, 49 elemanı, 50... 49’da bitiyor, 49’dan sonra aşağı iniyor ve biraz sonra büyük şirketler var. Şundan: 50 istihdama ulaştığınız anda –tabii, haklıdır o regülasyonlar ama- devlet

üzerinize öyle bir yük getiriyor ki doktorun olacak, bilmem ne... Tamam, güzel, doktor olsun ama bu şirketler bunlarla baş edemiyor, baş edemiyor bu yükü şirketler. Dolayısıyla, burada hepimizin yapacağı şeyler var.

Fahri Başkan'dan bahsettim "Katma değer ekle, sat." dedi, orası çok önemli, o da Japonya'nın modeli. Yani bizim asla ticarete karşı olmamız lazım, dünya ticareti her ülke için iyi bir şey, ülkelerin birbirlerinden bir şey almaları, birbirlerine bir şey satmaları ama dışarıdan ithal ettiğin bir girdinin ya da ara girdinin üzerine ne kadar katma değer ekleyip tekrar dışarıya sattığın, senin ülkenin kişi başına gelirini o belirliyor. Nijer gibi, Afrika ülkeleri var -biz ona domates diyoruz- domatesi ürettin, domates olarak sattın, para kazanamazsın; domatesi ürettin, ketçap olarak sattın, o zaman para kazanırsın. Dolayısıyla, biz şimdi ucuz domatesi -bir de öyle bir şey yapalım- Nijer'den kilosu 3 liraya aldık, 3,20 liraya sattık, bu arada bizim bir sürü kendi ara girdilerimiz var, şeylerimiz var, 3'e alıp 3.20'ye sattığımız üründen biz Türkiye olarak veya gelişmekte olan ülkeler olarak para kazanamayız, gayrisafi milli hasılamız düşük kalır, orta gelir tuzağı dediğimiz o tuzağın içinde debelenip dururuz açıkçası. Dünyadaki 200 ülkeden 20'sini çıkaralım, 180 tanesi ya orta gelir tuzağında ya da düşük gelir tuzağında debelenmektedir. Eğer zengin olmak istiyorsak -bu sadece bizim için değil, diğer gelişmekte olan ülkeler için de geçerli- o birincil girdilere veya ithal girdilere ekleyebildiğimiz kadar teknolojik veya markasal katma değer ekleyip dışarıya pahalı satmamız lazım.

Kadim Durmaz Vekilimiz "Yerlilik çok önemli." dedi, başka vekillerimiz de aynı şeye değindi. Kendimizden başlıyor bu işler ve buradan kamuya, şirketlere kadar geçecek. Ziya Başkan da "Şirketlerin de uygulaması lazım." dedi, bunlara katılıyoruz.

Tacettin Vekilimiz tekrar, bir teknoloji haritası çıkarma önerisinde bulundu; bu çok önemli bir şey, bunu yapmamız lazım, Sanayi Bakanlığımız yapabilir.

Tokat'taki teknopark meselesi, bu da çok önemli. Bu, planlama yani planlama ve sanayi politikaları el ele gitmesi gereken bir şey. Konya'da nasıl bir TORKU Üniversitemiz var, tarım üniversitesi, Tokat'ta da tarımsal katma değere dayalı bir teknopark, üniversite... Bu planlamaları gerçekten yapmak lazım.

KADİM DURMAZ (Tokat) – Otuz beş yıllık ziraat fakültemiz var, o güzel ovalarda ürün gamına bir tane şey ilave edemedik.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Bunların, bölgesel olarak ihtisas üniversitelerinin gelişmesi, teknoparkların...

Yalnız burada bir de Sayın Başkanım ile birlikte çalıştığımız bir kuruluşumuz var, eski Devlet Planlama Teşkilatı, yeni Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, bu kuruluşun üzerine çok büyük görev düşüyor, On Birinci Kalkınma Planı'nı da onlar hazırlıyor.

Yine, Kadim Milletvekilimizin söylediği bir şey var...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam Ali Bey'in sorusu da var herhâlde, değindiniz mi, bilmiyorum.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Sırayla...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Ama dakikam bitiyor, o yüzden...

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Bitiriyorum bir dakika alacağım.

Yeşil meselesi... Ondan Ali Milletvekilim de bahsetti, Kadim Milletvekilim de. Evet, büyüme ama etrafi kirletmeden büyüme. Yalnız, burada bir konuda çok dikkat etmemiz lazım; büyüme illa da çevreyi kirletmez, bu biraz eski bir bakış açısı. Sürdürülebilirlik çok önemli ama “Büyüme, sanayi illa da çevreye zarar verir.” diye bu eski bakış açısını bırakmamız lazım.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Hocam, öyle bir şey demedik zaten biz.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Tamam, çok güzel.

Şurada ben size şu slaytı göstereceğim, onu göstermeye vakit olmadı. Kamu satın alma literatüründe bizim âcizane, bizim eklediğimiz “development based public procurement” yani satın almanın kalkınma amaçlı kullanması ki burada hep onu konuştuk; bir, böyle bir akım var, bir de bundan daha güçlü olan -şu anda ekrana koydum- çevreci, yeşil kamu satın alımları var. Bu ikisini birleştirmek de çok zor değil, hatta bizim On Birinci Kalkınma Planı’nda bu konulara da biraz değindik ama gel gör ki maalesef bir de bu planları yapıyoruz ama çok da uygulayamıyoruz yani o plan şey gibi raflarda duyuyor; anlatabiliyor muyum? Bu, plan dediğimiz şeyin, nasıl ki devletimiz bu planı yapıyor, yine, devletimizin bunu uygulaması lazım. Türkiye’de plan biliyorsunuz 1961 yılında başladı, “Devlet için emredici, özel sektör için yol gösterici.” diye ifade edinilir. Ama maalesef bu bir realite, Ziya Başkanım da bunu çok iyi bilir, çünkü DPT’de çalıştı daha evvel. Planları yapıyoruz ama ne devlet için emredici oluyor, ne özel sektör için yol gösterici oluyor. Ama burada sadece o şeyi söylemiş olayım: Yani bu yeşil ve çevreci kamu satın alımları, aynı zamanda o alanlarda teknolojik gelişmeye de imkân vererek kalkınmaya yönelik satın alma politikalarının içine girer.

Bir örnek vereceğim, çok basit bir örnek: Türkiye’nin gündeminde müsilaj dedik, başka şey dedik; en önemli konulardan bir tanesi eğitim, diğeri de çevre bize sorarsanız. Eğitimi bir tarafa bırakıyorum, eğitim de sanayi politikalarıyla çok alakalı ama çevre konusunda bizim şunu dememiz lazım: Cennet gibi bir ülkemiz var, biz burayı hem kalkındıracağız hem sanayileştireceğiz hem de dünyanın en temiz ülkesi yapacağız ama dünyanın en temiz ülkesi yapmayı yurt dışından gelen teknolojileri ithal ederek değil, o teknolojileri bizim üreterek yapmamız lazım ve daha sonra dünyaya örnek olmamız lazım çevre teknolojilerinde. Örnek vereceğim: Küçük bir kasabada -şimdi her kasabada- yanlış bilmiyorsam eski planda Türkiye’de, 3 bin civarında atık tesisi yapılması lazım, biraz evvel milletvekilimiz bahsetti: Yeşilirmak’a her şeyi atıyoruz. Sadece Yeşilirmak’a değil, her yere atıyoruz. Her ilçemizde bizim eninde sonunda bir arıtma tesisi kurulacak, SVA arıtma tesisi. Biz, bunun basit üfleyicilerini (blower) bile şu anda ithal ediyoruz ve pahalı ithal ediyoruz; hâlbuki bunlar basit teknolojiler. Dolayısıyla, şuradaki öneri var ya, son derece önemli Değerli Milletvekilim; hani, siz, “Somut bir şey önermediniz.” diyorsunuz ama esasında somut şey var burada, bakın. “Bakanlıkların görev tanımına ek sınai işlevler tanımlamak.” bu, çok önemli. Çevre Bakanlığımızın görev tanımına sadece çevreyi temizlemek, duyarlı olmak, izlemek, fark etmek, öngörmek değil -Yani müsilajı öngörmek korumaktan daha önemlisi müsilajı öngörmek ama bütün bunları bir tarafa bırakıyorum- o Bakanlığın görev tanımının içine çevre teknolojilerinde somut olarak şu, şu alanlarda şu teknolojilerin yerli olarak geliştirilmesini koymamız lazım ama somut. “Tarım teknolojileri.” dediniz, Tarım Bakanlığımızın... Tarım Bakanlığımızın görev tanımı nedir? Türkiye’de tarım üretiminin artırılması, falan, falan, falan ama bir başka görevi de şu, şu, şu tarım teknolojilerinde... -“Yerli ve milli” demek istemiyorum, çok şey olduğu için ama “yerel” diyelim-

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Deyin Hocam, bir şey olmaz.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – ... yerel teknoloji üretiminin sağlanması ama bunun “Dostlar alışverişte görsün.” şeklinde değil, net. “Sayın Bakanım, sen tarım teknolojisi olarak neyi üreteceksin dört sene sonra?” “Sağlık Bakanı olarak “MR” mı yapacaksın, tomografi mi yapacaksın?” “Ve lütfen, ihaleleri yabancı, uluslararası büyük şirketlerin lobilerine yem ederek benim vergi paramı yurt dışına çıkarmayacaksın.” diye bunları koymamız lazım.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Hocam, buraya bir serh koyalı; yani söylem olarak doğru ama politik olarak yani hem bakanlıkların hem şeylerin bu anlamda kesinlikle bir hassasiyeti ve titizliği var, sadece enstrümanları doğru uygulamak ve eleştirmek lazım.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Evet, giderek artıyor hassasiyet, enstrümanları doğru kullanırsak...

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Evet, ben teşekkür etmek istiyorum Hocam sana; istersen ben etmeden sen edeceksen et, yoksa kapatacağım.

OSTİM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. MURAT YÜLEK – Vallahi, herkesin sorusuna bir şey söyleyemedim, kusura bakmayın ama notları aldık.

BAŞKAN ZİYA ALTUNYALDIZ – Yok, yok, yeterli; tamam, teşekkür ediyoruz.

Çok teşekkür ediyoruz hepinize, sağlıklı kalın inşallah.

Kapanma Saati: 14.05

